

elpou.cat | 4,50€ | octubre 2025 | Núm. 423

EL POU DE LA GALLINA

REVISTA MANRESANA D'INFORMACIÓ I OPINIÓ

ELS NOUS IL·LUSTRADORS MANRESANS

L'entrevista a Marta Valero, mezzosoprano

Servei de Fisioteràpia

- Fisioteràpia musculoesquelètica
- Tractament del dolor crònic
- Fisioteràpia en malalties neurològiques
- Fisioteràpia cardiorespiratòria
- Fisioteràpia vestibular
- Fisioteràpia orofacial
- Grups d'activitat física i salut

Servei de Podologia

- Quiropodologia
- Exploracions biomecàniques
- Ortopodologia
- Podologia pediàtrica
- Podologia esportiva
- Atenció al peu diabètic
- Cirurgia podològica

Servei de Logopèdia

- Alteracions orofacials
- Alteracions de la veu
- Alteracions de la fluència
- Neurologopèdia
- Logopèdia oncològica

Servei d'Odontologia

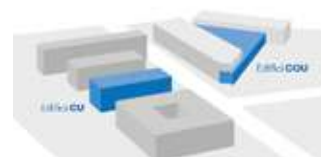
- Odontologia conservadora
- Periodòncia
- Cirurgia oral i implants
- Odontopediatria
- Ortodòncia
- Prostodòncia i rehabilitacions protètiques
- Radiodiagnòstic digital i escàners intraorals

Atenció privada o concertada amb mútues, associacions, institucions i entitats.

93 875 73 10 | clinicauniversitaria@umanresa.cat
www.clinicauniversitaria.cat

Edifici CU
Av. Universitària, 8. Manresa

Edifici COU
Ptge. Francesca Espinel, 1. Manresa

Essència artística

Amb el pas dels anys, la il·lustració, com la majoria de treballs eminentment manuals, ha adquirit un alt grau de mecanització i s'ha emparentat cada cop més amb els principis de la foto-composició, el disseny gràfic i fins i tot la pintura. Per això, avui dia, bona part de les il·lustracions de cartells, llibres o fulletons estan desenvolupades en un 90% llarg en un ordinador, i el llapis, el paper, la tinta i els colors serveixen –sobretot entre els més romàntics– per idear els primers esbossos que, posteriorment, la informàtica s'encarrega de transformar en documents que es poden escalar fins a l'infinit. Potser són els ninotaires els que encara se serveixen més del carbonet però el procés d'acoloriment tothom el sol entregar a la ofimàtica que permet fer i desfer amb molta més facilitat fins a trobar els tons més adequats. És clar que els bons dibuixants, com els pintors clàssics, sempre tenen avantatge, perquè saben donar vida als originals amb quatre gargots on ja queden ben esbossades les proporcions, les ombres o la perspectiva.

D'il·lustració n'hi ha molta i de molts tipus, sorgida d'innombrables tècniques, i a Manresa, ja sigui per papereria o cartelleria, sempre n'hi ha hagut de qualitat. En el tema d'aquest mes parlem de la feina de nous talents i dels referents que la ciutat ha anat tenint amb el pas de les dècades. Joan Vilanova –des de mitjan segle passat–, Miquel Esparbé o Manel Fontdevila són alguns dels tòtems que han servit d'inspiració a professionals que ara treballen entomant encàrrecs de tot tipus com Jaume Gubianas, Galdric Sala, Isaac Bosch o Maria Picassó, entre d'altres. Les seves creacions beuen de tècniques clàssiques de dibuix i composició, però es posen en solfa en qualsevol suport que se'ls sol·liciti perquè, com dèiem, el domini de l'ofimàtica és essencial per a l'embolcallat final de les obres.

Perquè, malgrat tot, encara que la intel·ligència artificial també amenaci la il·lustració, els projectes sempre seran molt més autèntics si sorgeixen del treball d'artesans que, en el procés creatiu, despleguen tota la seva essència artística.

El Casino s'omple per parlar de la Manresa del 1975

Una setantena de persones van omplir, el dimecres 3 de setembre, la sala d'actes del Casino, en la presentació del número del mes de la revista, dedicat a la Manresa de l'any 1975, en què va morir Franco, quan a la ciutat conviuen les esperances amb la repressió. A la taula rodona hi van participar alguns dels protagonistes del moment: Josep Ramon Mora, Ignasi Perramon i Francesc Serrat, moderats per Ramon Fontdevila. Finalment, no hi van poder ser Josep Fuentes i M. Teresa Vilajeliu, per indisposició de darrera hora, però a la sala hi eren també altres protagonistes del moment, com Joan Aurich, Manolo Ramos, Francesc Padullés o Joan Sala, entre d'altres. L'acte es va cloure amb un interessant col·loqui amb els assistents.

El llibre sobre 'El parlar de Manresa' ja és a la venda

El dia 10 de setembre es va presentar als mitjans el llibre *El parlar de Manresa*, escrit per Jaume Puig Ibáñez, amb il·lustracions de Jaume Gubianas Escudé. Ha estat editat per Zenobita Edicions i conté un estudi complet dels trets formals, fonètics, morfològics, sintàctics, lèxics i de fraseologia propis de la ciutat. La idea de fer realitat el llibre va sorgir arran del pregó de la Festa Major del 2024, quan Jordi Badia Pujol va reivindicar la necessitat de preservar els trets peculiars de cada parlar del país i va suggerir la continuïtat de l'estudi sobre el parlar de Manresa. L'Ajuntament va recollir aquest encàrrec i l'ha fet possible en el marc de la implementació del Pla Estratègic per a la Llengua. El projecte, que ha comptat amb la col·laboració d'una trentena d'informadors de la ciutat i recull en bona part els articles publicats per l'autor en aquesta revista, es va presentar en públic el 30 de setem-

bre, a la sala del claustre del Museu de Manresa, i des de l'1 d'octubre el llibre –de 132 pàgines i amb un preu de venda de 18 euros– es podrà adquirir a les llibreries de Manresa i a l'Oficina de Turisme de la ciutat.

Maria Picassó publica llibre

La il·lustradora manresana Maria Picassó, col·laboradora habitual de la revista, especialment en la secció *Qui no coneix*, acaba de publicar el llibre *150 anys en veu de dona* (Enderrock Llibres), un recorregut visual i literari per la presència femenina a la música popular, amb textos de Jordi Novell. La Maria ha elaborat 101 retrats de dones referencials, entre les quals s'inclouen una desena d'artistes catalanes. El volum reivindica la diversitat generacional, geogràfica i estilística de les dones que han marcat 150 anys de música i es va presentar el 24 de setembre dins la Setmana del Llibre en Català, i el dia 1 d'octubre a la llibreria Papasseit, de Manresa.

SUBSCRIU-TE AL POU...

... i per només **45€** t'enviarem mensualment la revista tot un any a qualsevol lloc del món!

elpou.cat/seccio/subscripcio

Associació cultural El Pou de la gallina

President: Jaume Puig

Vicepresident: Ramon Fontdevila

Secretària: Lourdes Muñoz

Tresorer: Francesc García

Vocals: Joan Cals, Carles Claret,

Josep Maria Mata, Lluís Matamala,

Josep R. Mora, Montse Rosell, Jordi

Sardans, Teresa Torra i Joan Vilamala.

**Redacció, administració,
publicitat i subscripcions:**

Carrer Sobrerroca, 24, baixos

08241 - Manresa

Telèfon: 93 872 50 18

www.elpou.cat

elpou@elpou.cat

Revista fundada el 1987

Membre de l'Associació

Catalana de la Premsa Comarcal

Premi Tasis Torrent 1991

Coordinador: Jordi Sardans

Cap de redacció: Carles Claret

Redacció: Jordi Estrada, Marta Jorge,
Josep M. Oliva, Alba Pararols, Ferran Sar-
dans, Joana Vilar, Lluís Virós.

Disseny: Carles Claret i Marc Prat

Maquetació: Marc Prat

Portada: Una classe a l'Atelier, al carrer
d'Urgell (Foto d'Enric Casas)

Fotografia: Jordi Alavedra, Enric Casas,
Joan Closas.

Col·laboradors: Isaac Bosch, Maria Camp,
Llorenç Capdevila, Jordi Casas, Ignasi Ce-
brian, Cercle Artístic de Manresa, Col·legi
d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa,
Laura Estrada, El Galliner, Jordi Girabal, Jo-
sep Girabal, Jaume Gubianas, Robert Martí,
Josep M. Mata, Javi Oviedo, Maria Picassó,
Quaderns de Taller, Erques Torres, Laura Vi-
dal, Joan Vilamala.

Administració:

Joana Vilar

Impressió:

Difoprint, SL.

General Prim, 3-5.

08272 Sant Fruitós de Bages

Tel. 93 876 05 27

Distribució:

Sobrerroca Centre SL.

Tel. 93 873 92 34

Dipòsit Legal:

B-13.528-1987

ISSN: 2253-6647

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Presidència**

Les col·laboracions que apareixen
signades a la revista no representen,
necessàriament, l'opinió
d'El Pou de la gallina

SUMARI 423

Octubre 2025

6 DE MES A MES

8 ÀLBUM DE VISITES FRANCESC MAURI ES MULLA

Ramon Fontdevila i Joan Closas

9 600 PARAULES CANVI D'ÈPOCA. Josep Ramon Mora

10 FAVETS...

SÁNCHEZ SILVA. Josep M. Oliva

CONSIDERACIONS DE PERE OMS. Jordi Sardans

11 ...I TREMENDES

PRESENTS, PERÒ ABSENTS. Marta Jorge

UNA MESTRA A CASA. Laura Serrat

12 TEMA DEL MES

L'HORA DELS NOUS IL·LUSTRADORS

Ferran Sardans i Jordi Estrada

32 D'AQUÍ I D'ALLÀ FERRAN PINTÓ (XILE)

34 INNOVACIÓ I TECNOLOGIA QUÈ ÉS LA INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL I

COM FUNCIONA CHATGPT? Josep M. Macià

36 SAPS QUÈ MENGES? PA SENSE GLUTEN: SÍ O NO?. Marta Jorge

38 INDRETS EL BALÇ DE RIBATALLADA. Josep M. Mata i Josep Girabal

39 NATURA URBANA ESCRIURE LA NATURA. Ignasi Cebrian

40 L'ENTREVISTA MARTA VALERO MARTÍNEZ. Jordi Sardans

45 ESPAI D'ART Josep Ma Sarrate

46 FILA CULTURAL QUINTO-SOLER, DEL FECINEMA AL CLAM. Jordi Estrada

48 LÈXIC A LA MANRESANA ENTRE TOTS SANTS I MANRESA. Jaume Puig

49 CRÒNICA SOCIAL II SETMANA D'AMISTAT FRANCOMANRESANA A

LINGUA CLUB (1962). J. S.

50 PROPOSTES Maria Camp, Jordi Casas, Anna Castillo i Joana Vilar

51 PATRIMONI CIUTADÀ NAU ANNEXA DE LA FÀBRICA BALCELLS.

Lluís Virós

52 FANAL DE CUA

ESCRIURE I SOBREVUIRE. Llorenç Capdevila

FALCONER. Joaquim Noguero

53 EL CUL DEL POU

Torna la Trobada d'Havaneres

6 de setembre. La 41a Trobada d'Havaneres al Cor de Catalunya aplega al parc de l'Agulla set formacions de cantaires i uns 400 assistents, que tanquen l'acte amb la interpretació d'*El meu avi*.

El Festivalet de Circ omple l'Anònima

6 de setembre. La setena edició del Festivalet de Circ porta una bona afluència de públic al recinte de l'Anònima per veure les propostes que es presenten en els tres escenaris de l'antiga fàbrica, amb LaCrica com a organitzadors destacats.

Els jocs de taula omplen les places del centre històric

7 de setembre. El CAE porta la Setmana de Jocs al Carrer al centre de la ciutat, des de la placeta de la Mel a la plaça Major, on es clou la 23a edició amb 200 persones participant en la Nit del Joc.

El curs comença amb reivindicacions

8 de setembre. El curs escolar comença amb menys alumnes per aula, però en una visita a l'escola Renaixença l'alcalde Aloy reclama la construcció de l'escola Valldaura i, quatre dies més tard, 200 persones es concentren als Serveis Territorials per exigir la continuïtat de tècniques d'integració i educadores socials a les escoles.

16a Marxa de Torxes (foto Germà Cabrera)

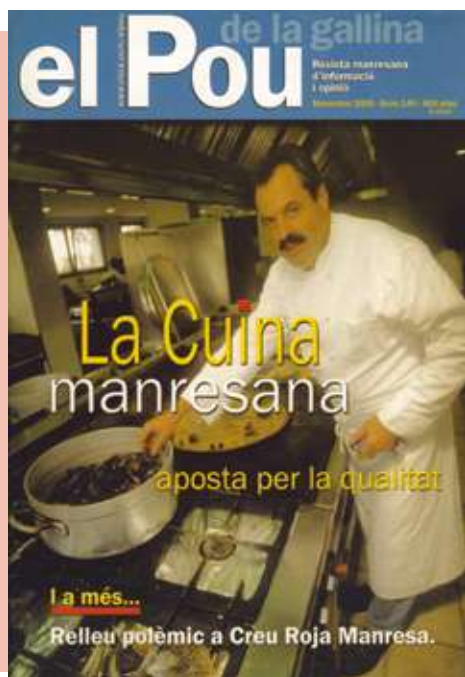
La llengua protagonitza la 16a Marxa de Torxes

10 de setembre. Unes 800 persones participen en la 16a Marxa de Torxes per la Independència, organitzada per l'ANC i Òmnium, amb el suport dels partits sobiranistes i parlaments d'Anna Arqué, i de Chris White, Bart de Valck, Phyl Griffiths i Geraint Thomas, representants d'Escòcia, Flandes i Gal·les.

L'ofrena institucional també reivindica el català

11 de setembre. Una seixantena d'entitats fan l'ofrena de l'Onze de Setembre, amb parlaments de la consellera de Drets Socials i Inclusió, Mònica Martínez, de la historiadora Carme Botifoll i de l'alcalde Aloy, que hi reivindica el català.

fa 25 anys

Els restauradors manresans buscaven qualitat

El número de novembre del 2000 publicava el reportatge de Carles Claret: *La cuina manresana aposta per la qualitat*. Manresa i el Bages eren cada vegada més un referent gastronòmic, amb l'incentiu dels vins de la DO Pla de Bages. En parlaven l'escriptor i gastrònom Manuel Quinto, col·laborador de la revista; la sommelier Pilar Garcia, del restaurant Las Vegas; Antonio Corral, del restaurant La Cuina i vicepresident del Gremi d'Hostaleria; Benvingut Aligué, del restaurant del mateix nom, i Robert Martí, president de la Confraria de Vins del Bages.

S'iniciaven les obres de rehabilitació de la Seu

El dia 8 d'octubre, el bisbe de Vic, Josep Maria Guix, i l'alcalde Jordi Valls presideien l'inici de les obres de rehabilitació de la Seu. El mateix dia, el centre de la ciutat acollia la quarta Diada Gastronòmica de la Cuina de Secà. Dos dies més tard, començava la quarta edició de la Setmana Solidària de Manresa, amb fira d'ONG i fòrum sobre immigració. El dia 22, la immobiliària Sacresa presentava al Barcelona Meeting Point el projecte de complex comercial, hotel, lúdic i residencial a la Fàbrica Nova. I el dia 26 el Museu de la Tècnica acollia les cinquenes Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya.

Dos manresans fan una donació a una universitat americana

12 de setembre. El manresà Jordi Ribas, vicepresident corporatiu de Microsoft i doctor en enginyeria, amb la seva dona, Laura, fan una donació privada a la Universitat de Michigan per a la creació d'una plaça de professor titular d'estudis catalans.

Meritxell Ferré i Mireia Badia, millors esportistes

16 de setembre. Meritxell Ferré Gaset, triple medallista mundial de natació artística, i Mireia Badia Camprubí, campiona del món d'enduro, comparteixen el guardó a millor esportista, en la 54a Nit de l'Esportista al Kursaal, que reconeix també equips, clubs i figures històriques.

Ampans mostra la residència La Parada

18 de setembre. Amb l'assistència de més de 600 persones, la Fundació Ampans mostra, en un sopar solidari, la nova residència La Parada, per a persones amb discapacitat intel·lectual, dissenyada per RCR Arquitectes d'Olot.

L'Ajuntament compra la torre dels Comtals

19 de setembre. L'Ajuntament de Manresa adquireix la torre medieval dels Comtals i el seu camí d'accés, i encarregarà estudis i un concurs de projectes per restaurar i consolidar l'edifici, datat al segle X i declarat Bé Cultural d'Interès Nacional.

300 ciclistes a la Ignasiana BTT

20 de setembre. La cinquena edició de la cursa ciclista Ignasiana BTT recorre els últims quilòmetres del Camí de Sant Ignasi i arriba al claustre del Museu de Manresa, amb més de 300 participants.

El Baxi Manresa guanya la lliga catalana

21 de setembre. El Baxi Manresa es proclama per quarta vegada en la seva història campió de la Lliga Catalana, després de derrotar el Joventut per 83 a 79. El dia 24 el club és homenatjat a l'ajuntament amb una recepció institucional.

La recerca mostra la feina que es fa

25 de setembre. La Nit de la Recerca de Manresa mostra al pati de l'Escorxador el potencial investigador de la ciutat, amb una xifra rècord de 13,586 milions d'euros d'inversió en projectes d'R+D+I i 190 projectes en actiu, el 2024. La trobada posa en valor el creixement del personal investigador.

Es presenta el llibre sobre el parlar de Manresa

30 de setembre. La sala del claustre del Museu acull la presentació del llibre *El parlar de Manresa*, amb una taula rodona amb l'alcalde Marc Aloy, el lingüista Jordi Badia i l'autor, Jaume Puig, moderats per Aina Font Torra, directora de Canal Taronja.

Amunt i avall, per Jordi Sardans

Bàsquet Manresa

En una segona edició que va ser un rècord de públic, la final de la lliga catalana de bàsquet masculina disputada al pavelló Catalunya de Tarragona, amb la victòria del Bàsquet Manresa sobre el Joventut de Badalona (83-79) va suposar per al conjunt bagenc la conquesta de la quarta copa des dels inicis el 1980 d'aquesta competició, que manté l'equip en tercera posició després dels poderosos Barça i Joventut. El Baxi va ser superior durant pràcticament tot el partit i quan el rival s'acostava en el marcador, entrenador i jugadors van saber respondre perquè no es pogués escapar la victòria. L'equip va acabar bé la pretemporada i sembla bastant equilibrat per tornar a fer una bona campanya com la de l'any passat a la Lliga ACB, tot i que també competirà en l'Eurocup. Els dirigents són optimistes, malgrat haver perdut una de les peces més valuoses, el seu director esportiu Xevi Pujol. El canvi de jugadors és més habitual i lògic perquè forma part de la filosofia del club.

La FCF contra la Pirinaica

El conjunt manresà de la Pirinaica va fer una extraordinària temporada, que gairebé els porta a jugar la Lliga Elit, que substitueix la Superlliga Catalana. En produir-se el descens de categoria del Som Maresme per problemes econòmics, l'equip manresà aspirava a l'ascens per mèrits esportius assolits. Només una interpretació rebuscada del reglament va permetre a la Federació Catalana de Futbol atorgar l'ascens al Santfeliuenc, a qui per cert havia derrotat la Pirinaica en la lligueta d'ascens. Òbviament, el president de l'entitat, Manuel Artero, s'ha queixat amb raó del comportament dels dirigents de la federació, que unilateralment van prendre aquesta decisió, al·legant que hi pot haver un cas de prevaricació, ja que el president del Santfeliuenc, Antonio Prieto, fins fa poc era el cap de gabinet del president Joan Soteras de la FCF. El cas està en mans del que dictaminin els tribunals esportius, ja que la Pirinaica ha anunciat que recorrerà aquesta decisió.

Francesc Mauri es mulla

Ramon Fontdevila
Fotografia de Joan Closas

El meteoròleg Francesc Mauri Domènech (Barcelona, 1966) va ser aquest 24 de setembre a Manresa, entrevistat per Héctor Aranda dins el cicle Pessics de Vida, que organitza la Demarcació Catalunya Central del Col·legi de Periodistes. L'home no va decebre: amb una llarga trajectòria al departament de meteorologia de TV3, és una de les cares més conegudes del país i a la sala del Casino no hi sobrava cap cadira. Mauri s'eleva amb la seva cantarella de mallerenga carbonera –aquell vespre sense corbata– quan explica que la vida són casualitats, formació i sort –o mala sort. «Què us he d'explicar!?». Inicialment autodidacte, la seva passió va créixer de costat a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, passant a la pantalla el 1988, després d'estar-se tres anys a la ràdio, quan un malaguanyat Antoni Castejon moria d'infart. Va començar, doncs, jovenís-sim. I sempre ha sabut combinar la tasca informativa amb una incontestable vocació divulgativa. Llicenciat en Geografia, va començar la carrera quan ja treballava, el 1991. «Vaig fer els primers dos cursos en dos anys. Els altres dos, amb el creixement dels informatius, el festeig i el casament... vaig trigar disset anys a fer-los!».

Defensa els recents canvis al plató i espera que ben aviat es perfeccionarà el grafisme perquè «ens calia canviar, que anàvem amb aparells de fa 24 anys, i els recanvis ja només es trobaven a wallapop!». Assumeix el risc d'equivocar-se alhora que exhorta a l'autoprotecció i el sentit comú, perquè les tempestes d'ara cauen amb grans diferències, «i els teus tretze litres per metre quadrat, tres quilòmetres enllà poden ser 140!». I sap que la meteo no pot evitar els desastres quan arriben a caure 700 litres, però, vehement, també qualifica d'aberrant la gestió de fa un any al País Valencià: «No em caben al cap les 228 víctimes. I no faig política, però dic que aquí hi ha un responsable principal, i espero que la jutgessa ho determini». Al capdavant, el canvi climàtic es fa present a la sala i Mauri denuncia que actualment s'hi barregen massa mentides per tal d'evitar la democratització de l'energia: «Perquè l'única sortida científica és abandonar els combustibles fòssils i guanyar la sobirania elèctrica». I contra les grans corporacions o el trumpisme rampant ens acomiadem positius, amb aquella rialla seva de guilla tan vella com encara llustrosa: «Perquè, escolteu, el planeta sempre s'adaptarà, eh? Però si s'adapta sense nosaltres... doncs quina gràcia!».

Josep Ramon Mora

Canvi d'època

'Un fantasma recorre Europa: el fantasma del comunisme» és una cèlebre frase del Manifest Comunista escrit l'any 1848 per Karl Marx i Frederich Engels que reflecteix d'una banda la lluita i l'esperança dels oprimits pel capitalisme salvatge imperant a mitjan segle XIX i també el temor dels governs d'aquell moment davant el potencial de canvi social que suposava la força del moviment obrer.

Avui, cent vuitanta anys més tard, un altre fantasma, de signe totalment contrari, torna a recórrer Europa i s'estén arreu del món. Al llarg de la darrera dècada, els partits d'extrema dreta han duplicat els seus vots a Europa, s'han fet amb un de cada quatre escons en els parlaments nacionals, han entrat en una dotzena d'executius estatals i en centenars de governs regionals i locals.

L'extrema dreta, que a les primeres eleccions europees va ser una minoria irrellevant, ara ha estès la seva presència a gairebé tots els països de la UE, excepte Irlanda, Malta i Lituània. Ara mateix un 28% dels europeus viuen en una país governat per aquesta família de forces polítiques reaccionàries, ultranacionalistes, euroescèptiques i xenòfobes. Tot plegat és un indicatiu que ens trobem en un punt d'inflexió, en un canvi d'època.

L'extrema dreta està aconseguint aglutinar electoralment el vot del malestar, de la por i de la ira entre una creixent massa de la població, incloses les classes mitjanes, que han vist la seva qualitat de vida minvada tant en termes econòmics com en perspectives de futur, com a conseqüència de les successives crisis del capitalisme neoliberal. Veiem estupefactes com un sector important de la població busca en partits polítics que defensen un capitalisme sense manies democràtiques la solució pels problemes creats pel capitalisme presumptament democràtic que va provocar la crisi financera del 2008.

**Els partits
d'extrema dreta
han duplicat
els seus vots
a Europa i tenen
un de cada quatre
escons en els
parlaments
nacionals**

La influència del partits d'extrema dreta va més enllà de la força que li proporcionen els seus resultats electorals. Les seves idees i discursos polítics estan colonitzant els plantejaments d'altres partits polítics de la dreta conservadora i fins i tot del centreesquerra, com es fa evident en el debat de totes les qüestions relacionades amb la immigració. Un altre dels exemples de com les dretes radicals condicionen les polítiques públiques el trobem en tot el que està relacionat amb la transició ecològica, que s'ha convertit en el cavall de Troia a través del qual els partits d'extrema dreta penetren en el vot rural. El partits polítics que fins ara han dominat el Parlament Europeu han reaccionat rebaixant l'ambició de les seves propostes mediambientals, malgrat que l'estratègia de cedir una part del propi discurs a l'extrema dreta està demostrat que mai no funciona, més aviat al contrari, ja que acaba donant-los legitimitat.

Com assenyala Anna López Ortega en el seu recent llibre *L'extrema dreta a Europa*, a hores d'ara la conclusió és inequívoca i no admet gaires paliatius: a mesura que l'extrema dreta s'instal·la en el poder o adquireix més influència en el disseny de les polítiques públiques, la democràcia se'n ressent. Que cal fer, doncs? Per respondre aquesta pregunta cal anar al fons del problema. Gran part de l'èxit electoral de l'extrema dreta cal atribuir-lo a les febleses del capitalisme anomenat democràtic, especialment al creixement vertiginós de les desigualtats i al fracàs de les ideologies tradicionals –liberals, conservadores i socialdemòcrates– per corregir els seus excessos, que es manifesten clarament en forma de pobresa, desigualtat, salaris baixos, manca d'habitatge accessible, serveis públics insuficients, etc. Només actuant sobre aquests factors, i demostrant que la democràcia serveix per tenir una vida més digna, es podrà contrarestar l'avenç de l'extrema dreta. Només la satisfacció democràtica podrà minvar el suport a les dretes radicals.

Josep M. Oliva

Sánchez Silva

Sabem que els mitjans informatius es mouen sota una lògica implacable: les notícies d'avui tapen les d'ahir i les de demà taparan les d'avui. Però sempre n'hi ha algunes que, sigui perquè provoquen una sèrie de seqüeles o perquè desencadenen una successió de comentaris, perduren a l'aparador durant un cert temps. Quan aquest passat mes d'agost vaig llegir que s'havia mort «el primer comandament militar obertament gai d'Espanya», vaig pensar que la notícia sortiria a tots els mitjans i que donaria peu a remoure aquella qüestió durant alguns dies, però la repercussió va ser mínima i la seva mort va passar gairebé desapercebuda.

El setembre de l'any 2000, la revista *Zero*, una publicació que havia nascut dos anys abans, a recer de l'incipient moviment homosexual, treia en portada la foto del tinent coronel José María Sánchez Silva amb un titular que deia: *El primer militar gay*. En un temps en què sortir de l'armari no era una cosa tan habitual com ara, per donar un pas com aquell i fer-ho públic davant de tota la societat calia una cert valor. Però donar-lo formant part d'un col·lectiu tan radicalment masculinitzat com era i és l'exèrcit havia de ser gairebé una temeritat. I ell ho va fer, i es va atendre a les conseqüències: insults, amenaces, atacs... Ben al contrari de rendir-se davant de tanta pressió, l'any 2003 va dur a judici un company per injúries, i va ser en perdre'l quan va decidir retirar-se voluntàriament de l'exèrcit. Recordava perfectament el nom i el rostre de Sánchez Silva, i el recordava perquè quan va donar aquell pas em va impressionar tant com quan el tinent general Gutiérrez Mellado es va enfrontar als colpistes de Tejero, o com quan Rosa Parks va negar-se a cedir el seu seient de l'autobús a un blanc i va acabar així amb aquella discriminació racial als Estats Units. El tinent coronel Sánchez Silva em mereixia el respecte i l'admiració que sento per aquells que saben que s'enfronten a un enemic molt més poderós que ells i ho fan sentint tot el pes de la seva soledat, que ha de ser una cosa tremenda. Segur que el seu gest no va ser en va. Va obrir camí a molts altres i ho va fer demostrant, paradoxalment, una virtut que es té per molt militar, la seva gallardia. Com ens podem oblidar d'un home com ell.

Jordi Sardans

Consideracions de Pere Oms

Arran de la publicació del reportatge de Ramon Fontdevila sobre la repressió del 1975 a **El Pou de la gallina**, Pere Oms, que va ser un dels líders de Convergència en la política municipal, en una conversa informal, vol remarcar les aportacions d'algunes persones que al seu parer no hi han estat prou reflectides. Oms es basa en el llibre publicat el 2011 per Oriol Luján sobre *El Pacte per la llibertat. L'Assemblea del Bages (1971-1979)*, però sobretot en la seva memòria i experiència viscudes. Així analitza que, justament el 1975, ens cal saber què i qui hi havia al darrere de les accions per tal de fer un salt des de la Dictadura a la democràcia. Està conforme en el fet que els més actius contra el feixisme van ser els del PSUC, que amb CCOO van rebre majoritàriament la repressió de la guàrdia civil a Manresa, el 1975, però cal recordar que juntament amb el dirigent Josep Camprubí, dins la Comissió per la Promoció Política primer, creada el 1970 a la Cova, i després com a Unió Socialista del Bages (USB), tots dos anaven recorrent els pobles de la comarca, fent proselitisme.

Oms remarca el rol de capellans com Josep Junyent, que van ajudar molt, i Montserrat, on ja s'havia demostrat el suport de l'abat Escarré, o la multicopista de Crist Rei, on en alguns escrits hi havia «la meua petjada digital», que calia esborrar. També les actuacions de metges com Llatjós i Llusa, que signaven baixes per malaltia, per tal que a tots els que fugien de la repressió franquista no els poguessin fer fora de les seves feines. Eren catalanistes que cercaven una societat més justa, i entén que no tot ho va fer l'esquerra. Diu que cal valorar gent com Marcel·lí Llobet del Símbol, Francesc Ubach de la foneria, Josep Piñot, Sebastià Datzira, i Francesc Bellorbí de l'escoltisme. Oms considera que la història està feta de petites coses i la fa molta gent, que no pot ser oblidada, potser els que esmenta no estaven en primera línia contra la Dictadura, però el seu tarannà va deixar un pòsit important. Oms va passar de la USB a Convergència perquè després del franquisme entenia que s'havia de reconstruir Catalunya no des de l'esquerra pel canvi tan brutal que significava en una societat que no estava preparada, «com es va demostrar posteriorment».

Marta Jorge

Present, però absents

Fa poc vaig haver de donar una mala notícia a un pacient gran que va venir sol a la consulta. Per l'edat, la seva sordesa i la complexitat del diagnòstic, vaig considerar oportú demanar que algú l'acompanyés. Volia que algú proper entengués bé la situació i pogués ajudar-lo en la presa de decisions. L'endemà va tornar amb el seu fill. Em va sobtar l'escena. Jo intentava explicar els detalls del cas al seu acompanyant que, teòricament, havia de ser el suposat pont de comprensió. Ell, però, no treia els ulls del mòbil. Feia gestos com d'escoltar, però sense mirar pràcticament el seu pare. Ni a mi. Mentre parlava i el mirava, ell feia veure que m'escoltava, però continuava teclejant. El seu pare, en silenci, mirava a terra. Suposo que, ben al contrari que el seu fill, tenia clar que no era el moment oportú per estar pendent de cap WhatsApp.

Aquest episodi em va deixar un regust francament amarg. Massa sovint, en l'àmbit sanitari, parlem de drets. I és evident que en tenim, i molts: el dret de ser ben atesos, de ser informats, de ser escoltats... Gairebé mai, però, parlem dels deures que tots tenim com a pacients que som, hem estat o serem en algun moment de la nostra vida. I de deures també n'hi ha uns quants. El deure de respectar el moment. El deure de ser-hi, no només físicament. També el deure d'escoltar quan se't parla amb respecte i amb la intenció d'ajudar i cuidar. Critiquem força el sistema sanitari. I afirmo amb rotunditat que és més que millorable. No obstant això, considero que aquest costum de viure instal·lats en la queixa constant hauria d'anar acompanyat, també, d'una mica d'autocrítica. Fonamentalment perquè l'educació i el respecte no depenen d'un decret ni d'un pressupost. Simplement, depenen de cadascú de nosaltres.

Haurem d'acabar trobant el moment de revisar com entenem la relació amb un sistema tan necessari com, en ocasions, pervers i, sobretot, també toca revisar com ens relacionem amb les persones que el fan funcionar. Això implica no oblidar aquells que, com l'home gran protagonista d'aquesta columna, acaben passant a un segon pla just quan més atenció necessiten. El mòbil es pot quedar a la butxaca. L'empatia, en canvi, convé tenir-la sempre a mà per evitar convertir-nos únicament en éssers presents, però absents.

Laura Serrat

Una mestra a casa

El primer dia d'escola és un pas petit però immens, l'inici d'una nova etapa que et prepara per al futur. En el meu cas, recordo especialment el pas de P4 a P5. Amb els nervis de les primeres vegades, preparava la motxilla amb la mare, mestra de tota la vida, mentre sentia la por d'un repte desconegut que anunciava el nou curs: aprendre a escriure amb lletra lligada. Fins llavors les lletres de pal m'havien servit per escriure el meu nom amb seguretat, però, de cop i volta, s'havien de donar la mà, unir-se, i jo no sabia com fer-les caminar juntes. Ara miro enrere i em sembla tendra aquella por infantil. La lletra lligada era més que un exercici de cal·ligrafia. Era el pas a un món més complex, on les paraules s'havien de trobar per donar forma a les idees. Amb l'arribada del setembre, retorno a aquest record en veure que les motxilles es tornen a omplir d'il·lusions. Un any més, es reprèn la rutina amb esperances renovades, però també amb velles i noves reivindicacions. Més recursos, més personal i sobretot més compromís per part de l'administració per garantir una educació de qualitat.

L'escola ha canviat molt. Les pantalles han arribat a les aules i les necessitats dels alumnes cada vegada són més creixents i sovint no es veuen compensades amb més recursos. En aquest debat sobre com afrontar els reptes, massa sovint s'aparta la veu dels mestres. Ells són qui coneixen millor les necessitats dels alumnes, el seu ritme d'aprenentatge i la manera de fer créixer la confiança quan alguna cosa no surt. Són qui ens ensenya que equivocar-se no és fracassar, sinó un pas més per aconseguir que les lletres finalment s'enllacin. Aquest curs penso especialment en la meua mare, que després de trenta anys com a mestra es jubila. No ho diu gairebé mai en veu alta, però sé que s'ha preocupat com ningú perquè els seus alumnes aprenguessin, no només coneixements, sinó també el valor de l'esforç. Durant aquests anys, he tingut la sort de tornar a casa i trobar algú que es fixava si portava l'agenda al dia, que em repetia les coses amb paciència i que em donava confiança quan alguna cosa no sortia a la primera. Com aquell cop abans d'anar al primer dia de classe, quan em va explicar que la lletra lligada no servia només per unir les lletres, sinó per també per unir les idees i els somnis.

L'hora dels nous il·lustradors

Ferran Sardans Serra
Jordi Estrada Carbonell

Manresa viu un moment de renovació silenciosa en el món de la il·lustració. Si en altres temps noms com Manel Fontdevila i un llarg etcètera han encarnat la projecció del dibuix manresà cap a l'exterior, avui la torxa passa a mans de les noves generacions. Una nova fornada d'il·lustradors i il·lustradores que s'obren camí en un paisatge nou i canviant: des de la il·lustració editorial fins als còmics, passant pel disseny per a videojocs o la dinamització cultural en tallers i llibreries especialitzades. El sector es mou entre les oportunitats digitals i els reptes que planteja la irrupció de la intel·ligència artificial.

No és casual que a Manresa, on la pedra romànica es toca amb la rebel·lia dels esprais adolescents, hagi anat brotant, com una flor obstinada entre esquerdes velles, una constel·lació persistent d'il·lustradors. Manresa és, en el fons, un quadern obert, viu, exposat a l'aire i a l'atzar: façanes que es desfan lentament, com pàgines gastades per dits impacients; places que respiren a poc a poc, com marges on algú ha deixat anotacions amb un llapis tímid; escoles d'art que esdevenen petites fàbriques de somnis, on les mans aprenen a donar forma al disseny i la imaginació es fa llenguatge visual.

En aquest escenari de pedra i tinta, els il·lustradors no només dibuixen figures, sinó que escriuen històries que expliquen la ciutat des d'una mirada íntima i nova, una veu que trenca el silenci de les pedres antigues amb colors frescos i traços valents. I ja no només es dibuixa la ciutat sobre paper: també es fa sobre pantalles, murs, llibres i videojocs, com si cada traç fos un batec més d'una vida que no para de reinventar-se. Si abans la il·lustració semblava condemnada a les editorials de llibres infantils o al cartellisme local, ara s'ha expandit cap a nous territoris. Els joves il·lustradors treballen en videojocs, animació, disseny de personatges, packaging, roba, còmics i àlbums digitals, i s'obren camí en mercats internacionals.

Disciplines

Pintor, il·lustrador, dissenyador gràfic, notaire... La diferència entre aquests oficis és subtil, gairebé una qüestió de matís. Els separen funcions, intencions i contextos, però sovint es toquen, es confonen i s'enriqueixen mútuament. La tasca principal d'un pintor és crear obres amb una finalitat expressiva o artística, sovint personal, sense haver de respondre a encàrrecs funcionals. Treballa des del silenci interior, des d'una necessitat pròpia, no mediada. La seva obra no busca explicar, sinó existir. És un acte autònom de creació.

Dibuix de Jaume Gubianas

L'il·lustrador, en canvi, sovint es deixa guiar per una altra veu: un text, una idea, una emoció que demana ser transformada en imatge. Allà on el pintor tanca el cercle de l'autosuficiència, l'il·lustrador obre finestres. No dibuixa només per a ell mateix: acompanya, tradueix, interpreta. Si el pintor inventa mons, l'il·lustrador els fa habitables. Si el pintor crea per necessitat, l'il·lustrador crea per comunicar. El dissenyador gràfic és l'arquitecte de la comunicació visual. No construeix tant un univers personal com un espai ordenat on imatge, tipografia i color conviuen perquè el missatge sigui clar, coherent i eficaç. Allà on l'il·lustrador desplega imaginació, el dissenyador traça estructura; allà on el dibuix pot somiar, el disseny imposa rigor i intenció.

Com explica Jaume Gubianas, quan treballa com a dissenyador pot fer, per exemple, l'embolcall d'un medicament: triar els colors, la disposició dels elements, la tipografia, la mida

del text, i decidir si hi ha o no il·lustració. Un dissenyador gràfic pot fer servir dibuixos propis, però sovint recorre a il·lustracions d'altres fonts o col·labora amb un il·lustrador. L'objectiu final és sempre el mateix: fer que el missatge funcioni visualment.

I encara una altra figura, més juganera, però no menys essencial: el ninotaire. Observa el món amb ulls esmolats i mà ràpida. Amb un grapat de línies fa bategar una idea, retrata una societat o destil·la una crítica. El seu dibuix pot semblar lleuger, però sovint diu allò que no gosen dir les paraules. Entre l'humor i la denúncia, entre la caricatura i la poesia, el ninotaire construeix una mirada que punxa i acompanya. És cronista i poeta visual, testimoni que dibuixa en temps real, amb ironia i tendresa a parts iguals.

Són oficis diferents, sí, però no estancs. Les fronteres es dilueixen i, de vegades, desapareixen del tot. Un

mateix creador pot ser totes aquestes coses alhora, o habitar els espais intermedis. Al capdavant, potser el que importa no és tant el títol com la capacitat de mirar, entendre i expressar el món a través del dibuix. Perquè, digui el que digui l'etiqueta, el que compta és fer visible allò que les paraules, sovint, només poden suggerir.

Vilanova, el primer referent

Entre les ombres minerals de la Manresa de principis del segle XX, on la llum elèctrica s'escampava encara amb l'avidesa d'un prodigi domèstic, va aparèixer, gairebé de perfil, Joan Vilanova i Roset: dibuixant precoç i amant obsessiu de les línies netes, de la corba insinuant, del traç que diu més del que mostra.

És fàcil imaginar-lo com un infant amb la mirada fixa en les gàrgoles de pedra de la Seu, amb una llibreta mal doblegada entre les mans, esbossant figures que, com els somnis que es

Dibuix de Valentí Gubianas

tenen abans d'entendre què és somiar, ja prefiguraven tota una obra. L'art de Vilanova no neix de l'ensenyament acadèmic, sinó del silenci eclesiàstic i del treball rítmic i persistent: una doble jornada vital que alternava les bobines i el carbó del magatzem de la Companyia Anònima Manresana d'Electricitat amb el delicat rigor del paper i la tinta.

El seu humor era com una papallona disseccionada amb afecte, una sàtira que no feria, sinó que revelava. Il·lustrava portades, escrivia amb dibuixos, pensava amb línies; i cada obra seva contenia un mapa secret de la Manresa íntima, aquella ciutat no visible per als caminants distrets, però clara com un deliri per als qui sabien mirar.

Avui, Galdric Sala i Jaume Gubianas l'anomenen «el primer dels referents». Ho fan no només per l'antigor cronològica, sinó per l'exemplaritat gairebé moral de la seva trajectòria: una vida que no va aspirar a l'èxit, sinó a l'obra.

Esparbé, el següent referent

Si Vilanova dibuixava el silenci de les pedres, Miquel Esparbé Franch dibuixa el crit de les parets. Nascut el 1942 a Manresa, mentre el règim imposava silenci, ell dibuixava diàlegs impossibles, dimonis barroers, nus venerables i escenes religioses amb ànima profa-

na. Dibueixava abans de saber escriure i imaginava abans d'entendre el món.

Estudia a l'Escola d'Arts i Oficis de Manresa i es forma amb Mestres Cabanes, Basiana i Vilajosana, mestres de tècnica, però no de límit. Allà aprèn a pintar figures que riuen amb ulls tristos i a col·locar el color com qui projecta música sobre la tela. Va aprendre a mirar amb la mà, però ben aviat va fugir d'estils per trobar el seu: expressionisme banyat en llum, figures circenses amb l'ànima esquinquada i una iconografia pròpia que oscil·lava entre la sensualitat i el sagrament.

Participa en revistes com Papus, Patufet, Tretzevents, Barrabàs i Terror Fantàstic. No fa diferència entre dibuixar una auca per a la Diada o un anunci de cervesa Damm. Cartellista de la Patum, també il·lustra llibres que no sempre arriben a veure la llum (Qui era Macià?), però que conserven la força del que hauria pogut ser.

Acadèmic honorari a Itàlia, premiat en certàmens de pintura arreu i expositor prolífic –de Manresa a Nova York passant per París i Sevilla–, Esparbé és, per damunt de tot, un artista que mai no va deixar de ser local ni universal. L'auca, l'acudit, la vinyeta o el cartell eren per a ell llenguatges igual de nobles que el fresc mural o

l'oli sobre tela. En un país que sovint distingeix entre artista i còmic, entre pintor seriós i ninotaire, Esparbé ha estat una anomalia feliç. Si Vilanova va ser el primer, Esparbé és el primer que trenca.

Germans Gubianas

El traç de Jaume Gubianas té un segell molt personal, fàcil de reconèixer, que s'ha consolidat tant en el món editorial (il·lustració de llibres infantils i de text) com en la cartelleria per a festes populars i esdeveniments culturals. Els seus colors esclaten nets, plans i vius, sense degradats, com si la llum hi quedés atrapada per sempre. La composició, clara i precisa, respira una didàctica silenciosa; les figures, retallades fins a l'os, conserven l'alè intacte de la seva essència i projecten una bellesa austera, propera a la vivesa del còmic i a la paciència de la serigrafia. El traç, segur i contundent, fa emergir imatges que semblen sorgir del silenci del paper i haver estat sempre allà, i ell només les hagués desvetllades. I cada símbol és fragment d'un alfabet visual directe i perdurable, que no explica sinó que revela, condensant la força d'allò essencial.

El traç del seu germà Valentí, en canvi, és narratiu i expansiu, ric en matisos. Ha trobat espai tant en la il·lustració infantil i juvenil com en els murals

Manel Fontdevila: «Tots venim, en certa manera, de Miquel Esparbé»

Tot i que, com tothom, quan vaig començar feia una mica de tot, ara ja fa molts anys que em dedico principalment a dibuixar còmics i acudits a la premsa. El meu estil, doncs, està molt adaptat a això, a ser expressiu, a ser una cal·ligrafia de la idea que vull explicar. Quan he hagut de fer d'il·lustrador, que cada vegada em passa menys, m'adono que em falten recursos, que he perdut agilitat distribuint l'espai fora del que és una vinyeta, que em costa que el dibuix tingui un valor artístic per si mateix. No sé si m'explico, però la cosa va per aquí. Bàsicament, no soc il·lustrador. M'agrada molt mirar les il·lustracions de la gent que en sap i quan em toca fer-ne intento fixar-m'hi i entendre les eines d'aquest ofici, que no són les meves, però òbviament sempre vaig uns quants passos pel darrere, si no és que l'encàrrec sigui prou obert com per fer trampa i portar-lo al meu terreny, com al cartell de la festa major de l'any passat o les felicitacions de Nadal de la residència d'avís de la Sagrada Família, que en el fons són acudits.

No conec prou el treball o el recorregut dels nostres il·lustradors com per dir que hi ha una escena local. En tot cas, la connexió amb altres disciplines és obligada, perquè el paper imprès va de baixa i un cop entres en el terreny digital és fàcil passar d'una cosa a l'altra, al disseny, a l'animació, al videojoc. Els llenguatges són diferents, però l'eina és la mateixa i la precarietat aconsella estar obert a qualsevol cosa. A Manresa, en tot cas, hi ha un fenomen propi bastant curiós que es deriva del nostre urbanisme, que és la proliferació de muralistes que ha propiciat el fet que al centre hi hagi tantes parets mitgeres a la vista. Hi ha coses molt xules integrades al paisatge urbà. També n'hi ha de no tan xules, però en fi, no es pot tenir tot.

Si conec alguna escena a Manresa és la del còmic. Ara s'ha perdut una mica, però de l'època dels *fanzins*, als vuitanta, i del concurs Còmic7, als noranta, va sortir-ne una colla de gent bastant interessant: el Pep Pérez, però també el Galdric i l'Isaac Bosch, entre d'altres. Tots venim, en certa manera, del Miquel Esparbé, una persona oberta i moderna, d'una amplitud de registres gràfics inusual en una Manresa predemocràtica. La seva acadèmia de dibuix va ser una empena important per a molts de nosaltres. També hi va haver altres fenòmens, com l'Ivà, un geni però desvinculat del manresanisme des de molt jove, o figures històriques com Joan Vilanova o l'Anselm Corrons, que com a influència potser ens agafen més lluny.

de gran format que vesteixen escoles, places i façanes. Els seus colors, vius i lluminosos, s'articulen amb subtils matisos que enriqueixen la composició, aporten profunditat a l'escena i conviden a una observació atenta i serena. Les seves figures, plenes de gest i moviment, projecten una bellesa càlida, propera a l'alè de la infantesa i a la memòria del joc, com si els contes infantils haguessin fugit del llibre per abraçar els murs i quedar-s'hi a viure.

Jaume Gubianas, l'il·lustrador d'aquesta revista, té una trajectòria molt extensa. Dissenyador gràfic format a l'Escola Massana de Barcelona, ha fet sobretot il·lustració de llibres de text: «Per a SM, per a EDB...». I des de fa aproximadament una dècada, «com que em dedico al disseny i a la il·lustració, participo en concursos de cartells, i ja n'he guanyat més d'un centenar». A Jaén, Barcelona, Astúries... I els de la Festa Major de Manresa de l'any 1996 i 2012. «Tots a concurs, cap d'encàrrec», subratlla. «Aquest any en porto nou o deu de guanyats».

Fontdevila, el far

Nascut el 1965, Manel Fontdevila dibuixa idees, no acudits. I per això, com diu Galdric Sala, «el Manel és un autèntic fenomen». Si Vilanova escrivia la ciutat amb la calma mineral dels segles, i Esparbé la pintava amb la intensitat dramàtica dels teloners, Fontdevila la dissectiona amb bisturí i la torna a muntar amb sorna quirúrgica. El seu humor no és flor d'estiu: és intel·ligència concentrada, llum dura, mirada de làser.

«No és només un bon dibuixant, ni només un bon guionista. És un dels pocs que dominen les dues coses alhora, amb un nivell màxim», diu Jaume Gubianas. I ho fa des de Manresa, «des de casa –diu amb admiració Galdric Sala–, des de la normalitat d'anar a fer un cafè o obrir-te la porta del menjador. Això el fa encara més gran. No és que sigui *bo per ser d'aquí*. És que és bo, molt bo, i és d'aquí. I això és una sort». Tant Galdric Sala com Jaume Gubianas elogiaven amb entusiasme la trajectòria i la personalitat de Manel Fontdevila: «El Manel... el Manel és

un tio d'un nivell màxim. De coco, de traç, de guió... Jo, per mi, el Manel, és un referent absolut».

Apareix quan el món ja no és en blanc i negre, però segueix sent injust. I ell, com qui retalla la realitat amb tisores esmolades, la reordena en vinyetes que expliquen millor les notícies que els mateixos diaris. L'humor de Fontdevila no és evasió, és crítica; no és acudit, és posicionament. Fill d'una Manresa que ja s'obria al món però encara patia les inèrcies del franquisme, comença a publicar amb quinze anys. Aviat esdevé un referent nacional. A *El Jueves*, crea personatges que entren a l'imaginari col·lectiu, com *La Parejita*, i més endavant col·labora amb *Público*, *ElDiario.es*, *Ara*, *El País* o *Mongolia*. Però més enllà del seu paper com a ninotaire polític, Fontdevila és també un autor de còmic profundament literari. Els seus llibres (com *No os indignéis tanto*, *Rosenda y otros momentos pop*, o *Superputa*) són retrats del nostre temps: lúcids, àcids, perfectament construïts. El seu estil és precís com un mecanisme suís, però sempre obert a l'accident, al gag inesperat, a la tendresa sense sucre.

Més que un humorista gràfic, és un cronista amb estil propi: l'estil de qui sap que la veritat també pot fer riure, i que fer riure, de vegades, és la forma més fina de dir-la.

Dani Hernández i Iris López (Escola d'Art)

Dani Hernández Massegú (Manresa, 1976) és director de l'Escola d'Art de Manresa des de l'any 2010, on des del 2000 compagina l'activitat professional amb la docència. Iris López (Manresa, 1990) és cap d'Estudis de l'Escola d'Art de Manresa. El Dani és il·lustrador i dissenyador gràfic. Llicenciat en Belles Arts per la Universitat de Barcelona, des de 1998 es dedica professionalment al disseny gràfic i a la il·lustració en àmbits diversos (infantil, històrica, publicitat, premsa...). Alguns dels seus treballs destaquen per la seva relació amb la història, les tradicions i les festes manresanes, com per exemple les il·lustracions del llibre de Francesc Comas *La meva primera*

Iris López i Dani Hernández, il·lustradors i docents de l'Escola d'Art (foto: Enric Casas)

història de Manresa, el llibre-joc *Les figures de la festa a Manresa* o alguns dels programes de la Festa Major Infantil. Ha col·laborat també durant anys amb la revista *El Pou de la gallina*.

L'Iris, llicenciada en Belles Arts per la Universitat de Barcelona, exerceix com a docent d'il·lustració i també ha impartit alguns cursos de dibuix i pintura en l'àmbit extraescolar. Ha exposat la seva obra a Alba Moda (2017), a la llibreria Papasseit (2018), a l'Escola d'Art (2022) i al Casino, en l'exposició col·lectiva Joan Vilanova (2023). És autora del cartell de la Fira de l'Aixada 2024 i ha guanyat el premi High Art Context, de Califòrnia, els anys 2022 i 2023.

El Dani i l'Iris pensen que a Manresa hi ha molt de talent i sobretot molt de talent per descobrir. «A l'escola, els

darrers anys s'ha incrementat notablement el nombre d'alumnes matriculats al cicle d'Il·lustració i actualment aquesta disciplina no es limita només als àmbits propis de la il·lustració sinó que els estudiants que rebem estan interessats per aprendre les bases del dibuix i de vegades no volen dedicar-se específicament a il·lustrar llibre, contes o vinyetes, sinó que volen emprar aquests coneixements per dedicar-se a sectors com el tatuatge, el videojoc, el disseny de moda, escenografia, animació». «Potser falten plataformes locals per difondre'l i que la ciutadania conegui tot el talent que hi ha en la pròpia ciutat», remarquen.

Per al Dani i l'Iris totes aquestes disciplines solen estar relacionades entre elles, «és força habitual que un mateix creador o creadora en desenvolupin en diferents àmbits i gèneres, o que persones que s'han format en una

especialitat n'acabin practicant d'altres». Per posar un parell d'exemples dins l'escena local, esmenten el Pau B. Gros, exalumne de l'escola: «Va cursar el grau d'Il·lustració i després estudis d'animació. Actualment il·lustra viñetes humorístiques que es poden veure al seu Instagram. Enguany ha col·laborat amb la Festa Major Alternativa amb un curt d'animació. També podem parlar de la Maria Picassó, arquitecta de formació, però que treballa com a il·lustradora en diferents àmbits, com pot ser en premsa o en el sector editorial. El mural, el grafit, o el *lettering* també són àmbits relacionats amb la il·lustració. El Dani i l'Iris parlen de dos bons exemples, també exalumnes d'il·lustració de l'escola, «el Marc DKO i el Randy Lettering. El primer és autor de diversos murals de la ciutat i el segon es dedica a retolar establiments amb tècniques tradicionals, pintant la tipografia amb tècniques manuals». A aquestes disciplines caldria afegir-hi també el tatuatge. «Diversos exalumnes formats en il·lustració estan exercint actualment com a tatuadors en diferents estudis de la ciutat. Podem citar, per exemple, la Claudia Rigby, exalumna que actualment s'ha fet un cert nom en aquest àmbit des del seu estudi a Barcelona», expliquen.

Dani Hernández i Iris López destaquen que actualment les imatges inunden les xarxes socials, i en general el món que ens envolta. «La il·lustració pot destacar per sobre de la resta d'imatges en el sentit que l'il·lustrador pot aportar una visió en la creació d'aquesta imatge, pot sintetitzar o explicar una història amb una tècnica determinada. La creació d'una tira còmica en què l'il·lustrador pot aportar una gestualitat o una intenció determinades pot destacar per sobre d'una imatge fotogràfica que estigui replicant la realitat. La il·lustració, es una eina que els artistes poden emprar per fer reflexionar l'espectador, llançar missatges de denúncia o crítica social».

De les noves generacions, almenys parlant dels alumnes que han passat per l'escola, el Dani i l'Iris destacarien

Autoretrat de Maria Picassó de 2022

la diversitat: «No tots es volen dedicar al mateix i parlant d'estils són diversos. El manga o còmic japonès és una tendència a l'alça entre el nostre alumnat. Hi ha molta influència d'aquest estil i molts el dibuixen, però no tots volen acabar dibuixant còmics. Un altre sector important és el del tatuatge, molts estudiants inicien els estudis d'il·lustració amb la intenció dedicar-s'hi després». Mirant enrere, «hi ha generacions consolidades d'il·lustradors manresans que actualment es dediquen a l'àmbit editorial exclusivament, però entre les noves generacions no és la seva primera opció professional», conclouen.

Formació

A més de l'Escola d'Art, la ciutat compta amb tres focus que han estat clau en l'ecosistema de la il·lustració. Un d'ells és al carrer d'Urgell, on un petit local s'erigeix com a botiga i refugi. Es tracta de L'Atelier, un espai que respira art i comunitat, dirigit per Eduard de Pobes. Allà, entre tubs de pintura i llapis de grafit, s'hi combinen els tallers de dibuix i pintura amb una botiga especialitzada en material de belles arts. El flux és constant: mainada, joves i

adults que entren amb ganes d'aprendre o de perfeccionar tècniques. A dins, la llum és càlida i l'olor de fusta i pigments recorda els vells estudis d'artistes. La Marta Genís i la Sònia Segura hi ensenyen als infants a perdre la por al full en blanc. El projecte va començar l'any 2013, amb el naixement d'Espai per Art, una acadèmia d'art a Manresa que esdevenia punt de trobada per a la creativitat i l'aprenentatge artístic. La seva tasca combina la creació pròpia amb la transmissió de coneixement.

L'Escola d'Art Guimerà, amb Jaume Fornells al capdavant, és un altre pilar. No només forma tècnicament, sinó que obre finestres. Molts dels joves il·lustradors actuals hi han passat en algun moment i hi ha trobat professors que els han animat a convertir una afició en camí de vida. Actualment té més d'un centenar d'alumnes i properament obrirà un segon local.

L'Estudi Blau, vinculat històricament a l'Escola Joso, ha estat un espai formatiu decisiu. Gabriel Villegas, dibuixant i exprofessor, recorda com molts dels actuals il·lustradors manresans van fer

les primeres passes en aquelles aules. Anna Villegas s'ha especialitzat en la il·lustració de contes i encàrrecs editorials, i alhora ha impulsat el moviment Urban Sketch a Manresa: trobades de dibuix al carrer que transformen la ciutat en un quadern obert.

Maria Picassó

A casa hi va aprendre la vocació i l'ofici. La seva mare, Assumpció Piquer, dirigia juntament amb Gabriel Villegas l'escola de dibuix Blau Estudi d'Art, on Picassó va exercitar-se en el còmic i la il·lustració: «Vaig pujar en un entorn artístic que anava des de la sala Xipell fins a la Plana de l'Om. A Manresa es vivia l'art en un entorn familiar d'exposicions i inauguracions, i encara avui penso que, en proporció, la ciutat està molt bé». Després d'estudiar Arquitectura i exercir la carrera durant un temps, Picassó va fer de la il·lustració el seu ofici, activitat que ha desplegat en fronts tan diversos com l'animació i els videojocs (del 2013 al 2019 va treballar per a Game of Thrones), portades d'àlbums musicals (Markus Reuter, Stick Men...), cobertes de llibres (com les de la col·lecció de novel·les de Georges Simenon, per a Anagrama i Acantilado), el caricaturisme, el cartellisme (copes de Catalunya de futbol, produccions teatrals Fira Mediterrània de Manresa...), la premsa (*El País*, *Ara*, *Washington Post*, *Panenka*, *Fast Company*...), llibres il·lustrats, etc. Tot i viure a Barcelona des de l'any 2011, mai no s'ha desvinculat de la seva ciutat, de la qual actua

com a ambaixadora. Parla del seu estil com d'il·lustració gràfica i caricatura constructivista: «M'abeuro del fons del disseny i per això dic que, més que dibuixar, construeixo». Treballadora infatigable i polifacètica, acaba de publicar a Enderrock *150 anys en veu de dona*, un conjunt de retrats d'un centenar de dones del món de la cançó popular de tot arreu, amb textos de Jordi Novell. Picassó és col·laboradora d'**El Pou de la gallina** des que un bon dia Joaquim Noguero va convidar-la a fer-hi una tira còmica. Tot just si tenia setze anys.

Galdric Sala

Quan Galdric Sala arriba a la redacció d'**El Pou de la gallina** encarna l'esperit de les seves pròpies il·lustracions. És com veure una de les seves creacions cobrar vida: cabells esvalotats, gestos amples i una expressivitat que omple tota l'estança. En comunicar-li que el tema d'aquest reportatge són els il·lustradors joves de Manresa, diu, amb to irreverent: «Però què és això? És que ens vols jubilar o què? Encara hi ha

molta gasolina aquí per cremar! No ens podem jubilar. Almenys jo... Per a la jubilació falta molt encara, hòstia! Fins que el canell funcioni seguiré dibuixant!».

Nascut el 1970 a Sant Fruitós de Bages, és humorista gràfic, caricaturista i il·lustrador vinculat actualment al *Regió7*, on signa un acudit diari d'actualitat des de novembre de 2014. Cada dia publica una vinyeta breu que comenta algun tema del moment: política, societat, esport, successos locals o estatals. És, en definitiva, l'equivalent a un editorial visual, però amb humor. La seva obra destaca per l'empremta personal, l'humor finíssim i la capacitat de traduir la realitat quotidiana, amb les seves absurtitats i singularitats, en imatges plenes de vida.

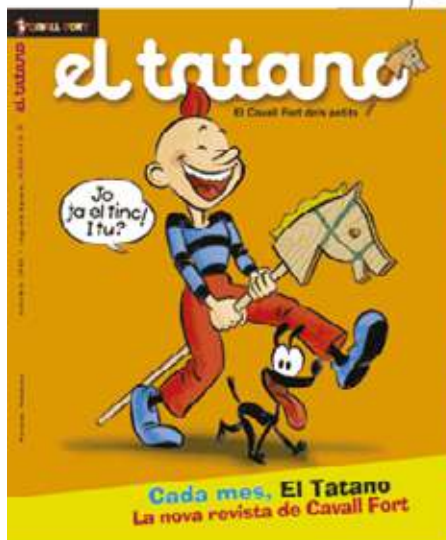
El seu camí va ser autodidacte: «Vaig començar la carrera de Belles Arts i també la de Filosofia, però vaig plegar de les dues», explica. Va estar dos anys a Belles Arts, i encara recorda la sensació amarga: «Jo tenia claríssim des

de feia temps que volia fer Belles Arts. Hi entrava entusiasmat, convençut que seria el meu lloc. Però va ser una decepció tremenda». El pla d'estudis li resultava rígid, acadèmic, clàssic fins a l'avorriment. Dibuixar cànirs, bustos de guix, models immòbils...: «Allò no era el que jo buscava. Sí, hi havia alguna assignatura que m'agradava, com fotografia, amb el Fernando de Felipe, que era un dibuixant de còmics increïble. Amb ell sí que em venia de gust aprendre. Però de la resta de classes, no en gaudia gens».

Per a ell, l'art havia d'anar més enllà del mètode i la disciplina: «La tècnica del dibuix s'aprèn, sí, però el que de debò importa és el *duende*, com diuen els castellans: aquella espurna que et connecta amb l'art de veritat». Fins i tot arribava a la paradoxa de notar que dibuixava «millor que els professors». El de dibuix, per exemple: «Jo dibuixava molt millor que ell. Ho dic amb tot el respecte, però era així. Ell t'explicava les ombres, la tècnica... tot correcte. Però jo era capaç de dibuixar un tio amb una moto carregada de gallines que se li escampaven per terra, i m'ho passava teta. Aquell tipus de creativitat no hi tenia cabuda a la facultat».

I això el va frustrar: «Sempre he pensat que les coses s'han de fer també per passar-t'ho bé. I jo no m'ho passava bé». Va provar amb Filosofia, pensant que trobaria un altre camí. Però tampoc. Aquell món tampoc no l'omplia. El que realment li donava vida era una altra cosa: «Vaig començar a treballar muntant rètols, i en paral·lel feia dibuixos i cartells per a col·legues. Allà és on trobava gust. Vaig començar a fer *fanzins*, vaig publicar en revistes de còmics, cartells, encàrrecs, vaig treure alguna historieta. I fins avui». Admet que no és senzill: «Hi ha mesos que treballes molt, fots una facturada guapa, t'entren, però ho has d'anar administrant, perquè hi ha mesos amb feines que són molt a llarg termini, que cobres d'aquella manera... Sempre a la corda fluixa, però gaudeixo molt».

El resultat és una obra àmplia i diversa, que va des dels acudits gràfics publicats al *Regió7*, on ha fet més de

Dibuixos de Jordi Viladoms

4.300 il·lustracions diàries, fins a llibres il·lustrats com *On són les nostres abraçades?*, creat amb Vanessa Buenache i Gemma Sanllehi per explicar la covid als infants. En paral·lel, ha consolidat un tàndem creatiu amb el manresà Josep Renalias, amb qui ha signat *Història de Manresa explicada als infants de 30 anys o més* (2017) i *El crim de la Seu* (2019), on rescaten personatges i escenaris de la memòria col·lectiva manresana com el Mannix, la Bodega Andaluza, la Quica, la Rosita de les cadires, el Kojak, el Legionario o el bar Pardal, sempre des d'un to gamberro i afectuós.

Jordi Viladoms

«El passat 5 de juliol va morir el Jordi Viladoms, que era un autèntic artista,

i si parlem d'il·lustració a Manresa cal tenir-lo molt present», remarca Jaume Gubianas. Jordi Viladoms, artista de traç precís i imaginació desbordant, va néixer a Sant Vicenç de Castellet el 1967 i estava establert a Barcelona, però sempre va estar vinculat als seus orígens, tant personals com artístics. «Des de ben jove –assegura Gubianas– va mostrar una mirada única sobre el món, que es transformava en dibuixos plens d'humanitat, humor i tendresa».

Format a l'Escola Massana de Barcelona, va començar la seva carrera professional a l'estudi Quadrat de Manresa a principis dels anys noranta. Allà ja destacava per una sensibilitat gràfica que el portaria a crear alguns dels

Joan Turu (arxiu particular)

cartells més recordats de la Festa Major de Manresa. Però va ser en l'àmbit de la il·lustració infantil i juvenil on va deixar una empremta inesborrable.

El Tatano i, especialment, *Cavall Fort* van ser casa seva durant dècades. Personatges com En Pere sense por o la mítica parella de detectius Pesquis i Baliga són ja part del nostre imaginari col·lectiu: generacions de nens i nenes van créixer amb les seves històries, plenes d'enginy, detall i calidesa. «Era un autor que dibuixava amb el cor, i això es notava en cada vinyeta», elogia Jaume Gubianas.

Més enllà de les revistes, Jordi Viladoms era un dels grans noms de la il·lustració catalana, amb una obra que abasta llibres, contes, materials escolars, cartells, i també una important activitat al servei de la cultura popular: va col·laborar amb la Colla de Geganters de Sant Vicenç, amb entitats locals, amb clubs esportius i colles de foc, sempre fidel a l'esperit de proximitat i compromís.

La seva mort, als 57 anys, va ser un cop dur i inesperat. Se'n va anar discretament, com vivia, però deixant enrere una obra plena de vida, humor i bellesa. El seu darrer regal va ser una vinyeta inacabada de *Pesquis i Baliga*, publicada pòstumament.

Joan Turu

Va veure néixer a Sant just Desvern, l'any 1984, i és un dels il·lustradors més reconeguts del panorama català: Joan Turu Sánchez. Amb un estil inconfusible, creatiu i alegre, Turu ha convertit l'art en una eina de transformació social, educativa i emocional. La seva passió per la il·lustració el va portar a estudiar a l'Escola d'Art de Manresa, després d'haver cursat també magisteri. Aquells anys van ser decisius per a la seva trajectòria, tant personal com professional. «Tinc molt bon record dels companys i professors, i d'aquí un mes farem una trobada. Allà em van obrir totalment el cap i el cor», explica emocionat.

Turu descriu aquella etapa com una autèntica explosió creativa: «Era l'edat

perfecta per descobrir un món nou, una tècnica diferent, i entendre quin era el meu lloc en tot això. Provava molt, veia molt, experimentava... Va ser un camí xulo». Tot i reconèixer que el col·lectiu manresà pot tenir les seves dificultats per créixer professionalment, destaca la capacitat de la ciutat per generar connexions i fer créixer el talent local: «Els manresans... jo crec que hi ha coses positives i alguna de negativa, però allà la gent es mou ràpidament. A vegades anem a buscar a fora visibilitat, però tenim molt a prop persones com la Susanna Ayala que són referents».

Des de petit, Turu va mostrar una actitud inconformista i compromesa. En paraules seves: «Sempre vaig tenir ganes de canviar el món per millorar-lo». El rebuig a la violència, sigui al servei militar o a l'esport, ja formava part del seu pensament. La seva família va jugar un paper fonamental en aquesta mirada crítica: «El meu pare va ser torturat i empresonat durant el franquisme i la meua mare era una sindicalista activa. A casa respiràvem creativitat, espiritualitat i protesta».

Ha pintat més de cent murals a escoles de tot Catalunya, sempre amb la participació activa dels infants. Però, darrere de cada traç, hi ha una història marcada per l'esperit crític, la creativitat i la lluita pels valors humans. Els murals de Turu no només decoren parets; transmeten missatges clars sobre valors, convivència, igualtat i llengua. El seu estil busca generar empatia i reflexió entre infants i adults. I ho fa amb una visió de paternitat nova, conscient i tendra. «Crec que el més important és trobar aquest tret característic que té cadascú, potenciar-lo, i sentir-te còmode amb la teua empremta personal», afirma.

Amb llibres com *Aprenent de pare*, *Tinc un volcà* o *Baba, no vull dormir*, Joan Turu s'ha consolidat com un referent de la il·lustració compromesa. El seu art no només dibuixa somriures: convida a pensar, a estimar i a canviar el món.

Dibuix de Cristina Zafra

Cristina Zafra

La veu de Cristina Zafra té el to d'algú que observa des de la distància, però sense perdre la curiositat. És llicenciada en Belles Arts i Filologia Romànica, amb un doctorat en l'especialitat de Dibuix. Va desenvolupar estudis musicals i es va especialitzar com a pianista. Ha compaginat la seva tasca artística amb la pedagògica, intentant lligar i retroalimentar sempre aquestes dues vessants a partir del desenvolupament de projectes híbrids.

«La veritat és que estic una mica desconnectada a nivell local, o potser a tots els nivells», admet. «En general, crec que la professió dels il·lustradors és bastant solitària, com a mínim jo l'he viscut així. Les dinàmiques del treball en línia i digital dels últims anys, en molts dels sectors on es mou un il·lustrador, han propiciat també que, sovint, no hagi de tenir un contacte directe amb la gent que treballes, ja siguin escriptors, editors... i encara menys amb d'altres il·lustradors».

Tot i això, segueix amb atenció la feina dels creadors del seu entorn. «Sí que evidentment conec i m'agrada seguir il·lustradors manresans, i en general crec que l'escena actual és diversa, amb perfils molt diferents i gent amb molt talent. Cal remarcar que l'Escola d'Art, on s'imparteix el mòdul d'Il·lustració, fa molta feina en aquest sentit, i alhora és un punt de formació, reunió, pedra que crec que és molt positiva per als nous il·lustradors i per a la ciutat».

Ha exercit la docència en l'àmbit de la Il·lustració com a professora del cicle Superior d'Il·lustració de l'Escola d'Art de Manresa –entre 2014 i 2016– i com a formadora en tallers col·laborant amb espais de creació com Tantàgora (2020). Quan se li pregunta si hi ha un estil propi vinculat a Manresa, dubta: «No ho sé massa. Segurament sí que hi ha algun tret distintiu, ja que en la manera de fer d'un autor sempre és inherent la seva procedència, vulgui o no, però no crec que hi hagi una escola molt evident com a tal, a nivell estilístic».

Parla també de consells, tot i no voler donar lliçons. «Que gaudeixin treballant –si no, no té sentit– i intentin mantenir l'equilibri entre la seva creativitat i el que se'ls exigeix en els encàrrecs. És una professió on has de ser molt adaptable, sobretot en segons quins sectors, i és important saber fins on aprens d'aquesta adaptació i a què no vols renunciar de les teves propostes». Ha alternat la seva feina com a música i docent amb la feina de dibuixant, il·lustradora i dissenyadora en diferents àmbits; llibres, llibres infantils, revistes, animació, teatre i publicitat.

Definir-se a si mateixa no li resulta fàcil. «No sabia definir el meu estil ni estic segura que en tingui cap. Sé que m'agrada més el món del paper i els pinzells que el digital, tot i que sovint haig de treballar-hi també. És una cosa que abans em preocupava, perquè hi ha molts il·lustradors amb un estil molt propi i és normal buscar-lo. En el meu cas, encara no l'he trobat, però ja m'està bé, perquè el continuo buscant». La seva confessió esdevé mètode: «Sempre he intentat aprendre de l'altra gent i admiro autors d'estils molt diferents, que no tenen res a veure els uns amb els altres. Quan algú em fascina intento dibuixar a la seva manera, sovint sense èxit, però en el camí crec que vaig aprenent alguna cosa... Si haig de dir un estil, diguem l'eclectic, que sempre queda bé». Sobre les fronteres entre disciplines, és taxativa: «En realitat, no dista de l'escena general. Actualment, com a mínim com jo ho visc, és una relació molt híbrida i permeable; de fet, és molt difícil ser només il·lustrador pur».

Ha participat com a artista en diverses exposicions, tant individuals com col·lectives des del 2009 i ha compaginat la seva tasca com a il·lustradora –publicant des del 2011 amb editorials com Comanegra, Barcanova, Baula o Pol·len Edicions– amb la de disseny gràfic, sobretot en l'àmbit del cartell o disseny de cobertes –llibres i CD musicals–, treballant per a la UB, la UAB, o l'Institut d'Estudis Catalans, entre d'altres. També ha treballat en projectes d'animació, col·laborant,

Autoretrat de Sara Villarta

per exemple, amb la productora Trotad.

Zafra també subratlla el paper crític de la seva feina en temps de saturació visual. «La il·lustració té la capacitat de narrar d'una forma, d'aportar un discurs crític, que pot anar més enllà del consum ràpid de la fotografia i del vídeo –tot i que tampoc se n'escapa del consum ràpid. Crec que els bons il·lustradors han de vetllar per escapar-se de ser només un producte de consum i que han d'aportar-hi un valor real en el que ells creguin, sigui el que sigui: més crític, estètic, filosòfic, sentit de l'humor...».

I sobre l'accent manresà, torna a la prudència. «No sabia què dir... Jo no en soc gaire conscient, potser per

falta de coneixement». En Zafra, la il·lustració no és punt d'arribada sinó recerca constant: un estil encara per trobar, un diàleg amb els altres, una pràctica que prefereix la incertesa al dogma.

Sara Villarta

Nascuda el 1998, Sara Villarta Rodó ha estat sempre al llindar, en aquell espai fèrtil on les disciplines es confonen: la pintura, la fotografia, el circ, les arts visuals. «M'agrada pintar amb colors terrosos i poc saturats, amb una pinzellada visible que mostra el procés», explica Villarta, que defuig l'estètica polida i sovint dibuixa amb llapis, amb un traç lliure, i no deixa de buscar nous camins tècnics: «M'inspira la vida quotidiana, el meu entorn,

Carla Fernández, al Dos de Piques (foto: Jordi E.)

les meves amigues i la meua ciutat. Em sento molt vinculada a Manresa i, d'una manera natural, acaba influenciant la meua mirada i allò que faig».

Professora a l'Associació de Circ La-Crica, ha treballat en múltiples espectacles de circ i és habitual veure la seva empremta artística en accions urbanes que no busquen protagonisme, sinó connexió. El 2022, la seva exposició *Paisatges urbans* va captivar el públic a l'Espai Plana de l'Om, dins el programa Contemporanis, de la Taula de les Arts Visuals de la Catalunya Central. Les seves obres projectaven una geografia imaginària damunt els murs de la ciutat: horitzons de formigó que esdevenien introspeccions visuals. «Aquestes intervencions són, en realitat, autoretrats: l'artista travessant els paisatges que inventa», es llegia en el text del programa.

La seva obra gira entorn del gest de mirar: mirar atentament, mirar amb intenció, rescatar els detalls que la urgència ens roba. Per a Villarta, el gest de mirar és un acte polític: «Cal aturar-se en el trajecte quotidià, transformar el camí cap a la feina en una expedició». En paral·lel, la seva tasca

en l'àmbit de la il·lustració ha deixat empremta a diversos espais públics i projectes de la ciutat. Ha signat el cartell del 6è Festivalet de Circ de Manresa (2024), ha creat un mural gegantí per al 30è aniversari dels Tirallongues a Casa Caritat i ha deixat la seva petjada artística al mural de la Vermuteria Santa Rita. «La ciutat és un llenç col·lectiu, marcat per les accions i cíclics de qui l'habita», reflexiona.

Preguntada per la força de la imatge en la societat actual, Villarta apunta una reflexió crítica: «La il·lustració pot ser una eina molt poderosa per fer pensar, per criticar o enviar missatges profunds d'una manera molt directa. Però vivim en una societat capitalista sobreesaturada d'imatges, que fa difícil desgranar allò que és fet des del cor i amb mirada crítica, d'allò que es fa com un producte, pensat per ser consumit».

Tot i que la seva trajectòria en la il·lustració és relativament recent, Villarta veu amb optimisme l'escena local: «A Manresa hi ha molt talent en molts àmbits artístics i la il·lustració n'és un d'ells! Potser encara no hi ha una escena molt cohesionada o visibilitzada com a tal, però sí que hi ha molts creadors i crea-

dors que estan fent coses interessants». Hi ha un estil manresà en la il·lustració? Villarta dubta: «No sé si podem parlar d'un *accent* manresà com a tal, però sí d'un passat amb molt bons artistes i un present amb persones inquietes i amb propostes potents». Potser aquest accent no és fàcil de definir, però segurament es troba en el detall, en la mirada atenta, en l'ús del mural com a espai públic i participatiu, en la capacitat de fer art des de la quotidianitat i l'arrelament. I en això, l'obra de Villarta hi té molt a dir. O a mostrar.

Carla Fernández

Sortida del planter d'il·lustradors de l'Estudi Blau, on va interessar-se sobretot pel còmic, i amb el Manel Fontdevila i el dibuixant argentí Alberto Breccia, com a referents, Fernández va prosseguir els estudis a l'Escola Masana i va especialitzar-se en pintura. En aquest àmbit reconeix l'admiració envers el pintor i gravador anglès Lucian Freud, nebot del famós psiquiatre Sigmund Freud.

Com molts altres il·lustradors de la seva generació, Fernández combina els encàrrecs com a freelance –treballs de disseny gràfic, il·lustració de llibres

i contes, *fanzins*...– amb el comandament de la llibreria Dos de Piques, que administra des de fa dos anys amb el seu company Marc Sierra. A banda de dedicar-se a la venda de còmics, aquesta llibreria disposa d'un espai on exposen il·lustradors locals i d'arreu, i és previst que ben aviat obrin un espai annex, amb la idea de fer-hi presentacions, jocs de taula i tallers d'il·lustració i còmic. Entretant, Fernández aprofita totes les estones que pot per dibuixar, amb un estil fresc, espontani i intuïtiu.

Marta Genís

Després de passar per l'Estudi Blau, fer pintura amb l'Eduard de Pobes i començar Belles Arts, Genís va estudiar Història de l'Art a la UAB i va cursar un cicle superior d'il·lustració a l'Escola Massana. A Genís, dedicada professionalment a impartir tallers d'il·lustració per a adults i joves a L'Atelier, el que més li agrada és dibuixar, pintar i experimentar amb plena llibertat de temes i tècniques –pintura a l'oli, el collage, el carbonet...–.

Reconeix que la seva temàtica predilecta és la figura humana, d'aquí que, a banda d'il·lustrar llibres, àlbums i contes, publicar dibuixos a la premsa i exposar, excel·leix sobretot en el retrat. Amb la historiadora Marina Romero, amb qui han creat alguns contes infantils, tenen pendent de publicar una biografia il·lustrada de l'activista, fotògrafa i lluitadora antifeixista manresana Anna Solà. Destaca que, si bé a Manresa cada il·lustrador treballa pel seu compte, «tots fem xarxa, ens ajudem i creem complicitats».

Anna Villegas

A l'Anna Villegas, com a la Maria Picassó, no cal preguntar-li d'on li ve la dèria pel dibuix. De joveneta freqüentava l'Estudi Blau, on el seu pare Gabriel impartia tallers de còmic i il·lustració. Recorda que amb onze i dotze anys ajudava el seu pare, com a artista encarregat de pintar els decorats per a les Innocentades de Manresa. Villegas, però, va orientar els seus estudis cap a l'àrea d'humanitats, amb un màster d'Estudis Asiàtics i un postgrau de Geopolítica i resolució de conflictes, i

"Cos" de Marta Genís. A sota, l'autora al taller de dibuix de L'Atelier (foto: Enric Casas)

Dibuix d'Anna Villegas. A sota, l'autora signant llibres de *L'aventura de la gota Antònia*. (arxiu part)

va estar treballant per a l'Ajuntament de Manresa en un projecte de convivència en l'àmbit comunitari.

En finalitzar aquest període, i amb les perspectives laborals complicades arran de la crisi iniciada el 2008, Villegas va decidir reorientar la seva activitat professional cap al món de la il·lustració infantil i va decidir provar sort enviant uns dibuixos a l'editorial Casals. El fet és que mitja hora després d'haver enviat el correu ja la trucaven per fer-li el primer encàrrec professional. Des d'aquell dia no ha deixat de treballar per a aquesta i altres editorials: Edelvives, Santillana, Estrella Polar..., per a les quals ha il·lustrat contes, àlbums infantils i, sobretot, llibres de text.

També practica el dibuix digital i col·labora en moltes campanyes, municipals o associatives, fent cartellisme. Actualment combina aquesta feina amb la de tècnica comunitària de barri. Interessada per l'*urban sketch*, Villegas va organitzar fa tres anys, i com a activitat de dinamització veïnal, la primera trobada d'*urban sketching* a Manresa, a la zona del Passeig, adreçada al adults i una altra per a públic jove, activitats que encara es continuen duent a terme. També és autora de *Referents*, «un projecte que preveu donar a conèixer referents femenins en tots els àmbits de la història i de la vida, sempre dominats per homes». Aquesta exposició ha recorregut diferents espais i localitats. A Manresa, va estar instal·lada a la llibreria Abacus, ara fa uns mesos.

Sònia Segura

Es defineix com a eclèctica, perquè tant practica el dibuix realista –amb un traç impecable, sobri i precís–, com l'automatisme, el collage i la pintura, però el seu eclecticisme passa l'activitat plàstica, com a resultat d'un interès i una curiositat per totes les arts, especialment la literatura i la poesia. I és precisament a partir de l'obra i la figura d'una poeta bagenc que està treballant en una sèrie de pintures, en un projecte que, a banda de la paraula, també incorpora la il·lustració, de la mà d'Isaac Bosch, que farà el *making off* de la trobada entre la pintora i la poeta.

Sònia Segura (foto: Jordi E.)

L'afició de Segura pel dibuix es pot dir que és innata i no pas perquè hagués nascut entre pots de pintura. Els pots, si de cas, eren de cigrons i conserves, al colmado familiar del carrer d'Urgell, a la rebotiga del qual, essent una nena, es distreia dibuixant tot allò tingués a l'abast: una olla, la taula, una cadira... Després d'estudiar el batxillerat artístic al Peguera, va cursar Belles Arts a la UB, «on vaig tenir l'Alba Vila com a professora», i des de fa dos anys treballa a L'Atelier impartint tallers infantils de pintura i dibuix. Entre altres exposicions, l'any 2018 va mostrar la col·lecció *Nòmades* a l'Espai d'Art, arran d'haver estat premiada al Concurs d'Artistes Manresans. Li agrada dibuixar sobre paper kraft i les seves obres traspuen sempre, per conceptuals que arribin a ser, una tendra i íntima intensitat.

Pau B. Gros

Al taller de Pau B. Gros, el paper sembla respirar. Hi ha esbossos mig acabats, taques que s'escampen sense demanar permís i un ordre estranyament precís dins el desordre. Quan parla del que fa, la veu li surt tan directa com el traç. «Diria que tinc un estil *punki* de dibuix», explica. «Tot i que soc molt perfeccionista amb les imatges que creo, no solc buscar que siguin boniques, sinó que més aviat intento aconseguir trobar la bellesa en allò que rebutgem. Tot plegat, buscant un efecte d'espontaneïtat i de senzillesa. M'agrada destacar-ne els trets defectuosos i antiestètics, les deformacions, el desordre... em va bé per desfogar-me i per mostrar una cara més esbojarrada de mi mateix».

A Gros la il·lustració li serveix per encapsular les idees, per donar-los una forma final. «Com l'entenc personalment, la il·lustració és la forma final que prenen les idees. De vegades, un dibuix o una vinyeta són suficients per poder expressar un concepte, i en canvi hi ha històries que necessiten més narració visual, o fins i tot música o enregistrament de veus. Cada obra produeix un efecte diferent i –sovint– el que és complicat és encertar la manera com s'il·lustra».

Autoretrat de Pau B. Gros (arxiu particular)

trar segueix sent creatiu, on no hi ha passos prescindibles. Hauríem d'educar la vista, no per diferenciar el que és bo del que és dolent, sinó pel que és efectiu del que no».

Sobre l'escena manresana, parla amb la barreja de sinceritat i realisme d'algué que coneix les regles del joc. «Sempre hi ha ocasions on s'opta per apostar pels nous talents, o no tan nous. En el meu cas, com en d'altres, han comptat amb mi per a alguns cartells de festes i murals. Penso que la il·lustració té moltes sortides, però –sent sincer– costa molt guanyar-s'hi bé la vida. Qualsevol persona que hagi fet el cicle formatiu d'il·lustració a l'Escola d'Art de Manresa estarà d'acord amb mi. No conec gaire gent que s'hi hagi pogut dedicar com li hauria agradat. Jo mateix he fet vinyetes i animacions que han tingut molt bona rebuda a xarxes socials, per exemple, però de moment, d'això no en puc pas viure».

I, finalment, la ciutat. Manresa com a teló de fons, com a motor i mirall. «Manresa té molta personalitat creativa i ha tingut diversos mestres i deixebles. El tarannà d'una ciutat també condiciona als seus artistes. No encasellaria tots els estils en un, perquè cadascú té el seu, però diria que Manresa es caracteritza pel seu caràcter combatiu i això també es sol veure reflectit en la forma d'il·lustrar». Dibuixar, per a Pau B. Gros, és caminar sobre la vora: entre la bellesa i la imperfecció, entre la ciutat i ell mateix, entre el combat i la fragilitat.

Intel·ligència artificial

La IA és alhora una amenaça i una eina. Alguns la veuen com una competència deslleial que pot banalitzar

També hi veu un valor social innegable, en temps de saturació visual. «Té molt valor, tot i que solem obviar-lo. Les modes visuals i estètiques condicionen la nostra manera d'entendre el món, però estem tan acostumats a

tenir imatges a l'abast que ens oblidem que darrere de cadascuna hi ha tot un procés de creació. Avui podem generar-ne amb intel·ligència artificial i en qüestió de segons, però això no ens hauria de distreure del fet que il·lus-

PM POSTAL SCCL
SERVEIS POSTALS PER EMPRESSES
pmpostalsccl@gmail.com

l'ofici; d'altres, com una paleta nova que, ben utilitzada, pot expandir el llenguatge visual. En qualsevol cas, els il·lustradors manresans hi conviuen amb naturalitat, i saben que la clau és allò irremplaçable: l'estil propi, la mirada personal, el gest que cap màquina no pot simular.

Tots els entrevistats en aquest reportatge coincideixen en un diagnòstic inquietant: les intel·ligències artificials actuals imiten amb gran precisió l'estructura del pensament humà –coneixement, normes, atenció i acció–, però hi manca l'element essencial: la consciència real. Són un mirall perfecte que ho reflecteix tot... excepte el subjecte que s'ho mira. Un mirall cognitiu que reproduïx la forma del pensament humà sense la seva essència: l'ànima.

Galdric Sala ha jugat amb les eines d'intel·ligència artificial. Va posar-les a prova amb una ordre clara: «Dibuixa'm un acudit sobre els aparcaments de Manresa amb l'estil de Galdric». El resultat? «Una merda. No té cap sentit. Cap». «La part gràfica, en certa manera, sí que la IA la pot imitar», admet. «Et pot fer un dibuix amb el meu estil, si vols. Però el que no et pot fer és un acudit. No pot inventar el gag, la intenció, el cop d'ull que ve de l'experiència personal. El dibuix té una part molt personal, i el filtre de la màquina

el que fa és agafar coses que ja existeixen i recombinar-les. I això no és el mateix que crear».

Però Sala no és dogmàtic. Sap que hi ha àmbits on la intel·ligència artificial pot substituir un il·lustrador: «Si un diari necessita un dibuix per acompanyar una peça menor, sobre terrasses o cambres, pot recórrer a una imatge generada. Aquell dibuix no cal que sigui una obra d'art: és per il·lustrar una pàgina discreta, sense més. En això, la IA pot complir perfectament». Ara bé, quan es tracta de peces rellevants, carregades de significat o d'identitat pròpia, els diaris continuen cridant els il·lustradors. El que no pot suplir és la veu pròpia. «Quan agafo el llapis i dibuixo, hi poso molt de mi mateix. Molt. Aquesta és la diferència. La màquina no té aquesta exigència, no viu el procés, no hi aboca l'ànima. I aquí és on es nota».

«Hi ha molt de personalitat, hi ha molt de cada un», recorda Galdric Sala. «Costa molt que la intel·ligència artificial et pugui substituir en això». Parla amb la passió d'algú que sap que dibuixar és només la superfície d'una feina molt més profunda: «Gairebé sempre deixo el llapis sobre la taula i començo per la idea teòrica. Què volem explicar al darrere? Cap on volem anar? Un cop ho tinc clar, agafo el llapis i em poso a treballar». El procés

és el mateix tant per a un còmic com per a un cartell: primer guió, patrons, esbossos... i només després la forma final. «Allò que identifica un bon treball –continua– no és només la traça tècnica, sinó la intenció que hi ha al darrere. És aquesta intenció la que dona força a l'obra, la que la fa única». La mateixa idea ressona en les paraules de Jaume Gubianas, que parla des de l'experiència dels concursos per a festes majors. «Moltes vegades faig cartells per a festes majors, però en una festa major també hi ha una ideologia, una manera de veure-la. I això és el que no pot substituir la intel·ligència artificial. Pot posar colors, símbols, motius gràfics... però hi ha una idea: que hi participi el poble, que sigui popular, que sigui alegre, que tingui ànima. Aquí és on intervé l'autor. Tu t'estudies la festa i penses: què és l'ànima d'aquesta festa? A partir d'aquí dissenyes.

Gubianas parla amb la serenor de qui ja ha vist altres revolucions tecnològiques. «Això passa sempre. Quan va aparèixer internet, semblava la fi del món. Quan van arribar els mòbils, igual. Quan van sortir els ordinadors, deien que s'acabarien els dissenyadors, igual que quan va sortir el Photoshop...». Ell mateix en fa un elogi pràctic. «Amb el Photoshop el que faig és donar tinta plana. Jo només tanco les figures i després hi aplico el pla: clac, clac, clac. Surten tints planes. A vega-

CENTRE DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA MONTSERRAT

SLC Manresa – SCC Bages · Passeig de Pere III, 68
Tel. 93 872 17 07
manresa@cpln.cat www.facebook.com/SLCdeManresa

El Departament de Política Lingüística anuncia les dates de les proves per a l'obtenció de certificats en català

El Departament de Política Lingüística ha publicat les dates de les proves per obtenir un certificat de català oficial el 2026. Enguany la informació s'anuncia amb antelació per tal que les persones que hi estiguin interessades puguin preparar-se i organitzar-se amb més temps.

El 2026 es faran dues convocatòries d'examen per al nivell **A1** en algunes localitats (Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i Tortosa). La primera convocatòria serà el **21 de març** i, la segona, durant el quart trimestre. Per al nivell **A2**, es preveu la convocatòria per al **30 de maig** (Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i Tortosa). Pel que fa al nivell **B1**, la prova està prevista pel **16 de maig** (Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i Tortosa) i la del **B2**, pel **25 d'abril** (Barcelona, Fraga, Girona, Granollers, Llei-

da, Manresa, Mataró, Sabadell, Tarragona, Tortosa, Vilafranca del Penedès i Perpinyà). Quant als nivells més alts, per al **C1** es preveu la prova escrita per al **9 de maig** (Barcelona, Figueres, Fraga, Girona, Granollers, Igualada, Lleida, Manresa, Mataró, Reus, Sabadell, Tarragona, Terrassa, Tortosa, Vic, Vilafranca del Penedès i Perpinyà) i el nivell **C2**, per l'**11 d'abril** (Barcelona, Girona, Granollers, Igualada, Lleida, Manresa, Mataró, Reus, Sabadell, Tarragona, Terrassa, Tortosa, Vic i Vilanova i la Geltrú).

Les inscripcions es duran a terme del **20 al 28 de gener de 2026**. I el pagament s'haurà d'efectuar entre el 20 i el 29 de gener de 2026. Tots els tràmits relacionats amb les proves es podran fer mitjançant el web del Departament de Política Lingüística.

des hi afegeixo un degradat o una ombra amb un to semblant, però la base és sempre la mateixa».

Per a ell, això és un avanç inqüestionable. «Fa trenta anys, per aconseguir aquest efecte et tornaves mico, era molt complicat. Ara el procés s'ha simplificat. Parteixes d'una base molt personal, d'un dibuix a llapis, i al final el resultat són unes tintes planes que s'han d'imprimir. El que fas és facilitar tot el procés i la feina de cada dia». La seva rutina es manté fidel al traç original: «Jo treballo a llapis, passo la tinta, escanejo i després pinto amb el Photoshop. I a vegades, fins i tot, acabo fent coses amb el dit o amb la mà directament sobre la pantalla».

Tot depèn de l'ús que en facis. Recorda, per exemple, com abans fer una tipografia era car i complex, i com després l'ordinador ho va simplificar, però no va substituir mai la tria fonamental: quina lletra, com col·locar-la, de quina mida. «En el món de la creació, ja sigui en el dibuix o en qualsevol altra disciplina, sempre hi ha una part molt personal, insubstituïble».

També en els concursos artístics, explica, la irrupció de la IA ha estat un terratrèmol. «És clar, aquí ha fet mal, perquè de cop tothom hi podia accedir. Però ara tot s'està ressituant. Es comença a veure quan una obra està feta amb intel·ligència artificial: és esbalaïdor, però es nota. Els jurats també han reaccionat: algunes bases de concursos ja especifiquen que no volen obres creades amb IA, o que cal declarar quina part s'ha fet així». Gubianas reivindica la importància del procés. «El meu sempre és molt fàcil: començo amb el llapis, dibuixo, després escanejo i a l'ordinador acabo de rematar-ho. Però la base de llapis és sempre la mateixa. Allà hi ha l'origen, l'ànima de la feina».

Sobre l'afectació de la IA en la tasca dels il·lustradors, Maria Picassó opina que «està afectant aquelles feines primerenques que ja eren precàries de per si. Però aquells que aprecien la teva obra no compto que els passi pel cap de substituir-nos».

Isaac Bosch: «Tinc un encàrrec!»

Tinc un encàrrec! Amb aquesta frase comença normalment la feina d'un il·lustrador. Tot neix de la demanda d'un client: fer una imatge gràfica, un cartell, il·lustrar un article, dibuixar un llibre o una campanya de publicitat. Però aquest cop l'encàrrec no és dibuixar res, sinó parlar de la il·lustració a Manresa. Poca broma! I a més, fer-ho d'una manera optimista i positiva. Això no m'ho han demanat, però m'ho exigeixo jo. No tinc cap interès a repetir el que ja he dit –la falta d'implicació d'una escola d'art pèssima, que al meu parer no ha servit per dinamitzar res, ni el Museu, ni la Biblioteca, ni l'Ajuntament –, però com que no tinc cap interès a dir aquestes coses, doncs no les dic i punt. Prefereixo evitar el victimisme tan manresà i tan català alhora.

Com veig el moment de la il·lustració a Manresa i els joves il·lustradors? Amb esperança. Amb l'esperança de saber que el món és més gran que l'oferta local i que cada vegada més gent treballa des de Manresa per a empreses, revistes i editorials d'abast global. Amb la normalitat que dona treballar fora de casa, cobrar preus raonables i poder viure d'un ofici que ens agrada continuar fent. És clar, posats a trobar pegues al meu optimisme, em sap greu que la ciutat no tingui encara – i dic encara perquè s'estan bellugant coses – un nou col·lectiu o una associació d'il·lustradors com hi va haver als vuitanta i als noranta. Un espai per exposar i, per què no?, treure algun fanzine col·lectiu d'autors. A Sabadell en tenen un: Paper de Ceba. Allà s'hi reuneixen dibuixants de primer nivell i autors locals per explicar la seva ciutat en còmic. I tot editat per Nova-press, l'editora del Diari de Sabadell. Entre Girona i Moià ha aparegut un altre revista, Temperatura, feta per joves dibuixants i escriptors...

Un cop més, el paper de les escoles i acadèmies hauria de ser el d'aglutinar talent emergent, que n'hi ha i molt. Caldria impulsar iniciatives, trobades i excuses per seguir dibuixant, fent còmic, manga o animació, i sobretot coneixent-nos i reconeixent-nos en la mateixa passió. A Manresa, sempre s'ha dibuixat. Potser aquest és el veritable encàrrec que tenim pendent, ens falta tornar-nos a organitzar i tornar a col·laborar. Per exemple, a les pàgines del Cul de Pou... Però tot arribarà. He dit que volia un text optimista, oi? Doncs deixem-ho aquí: el futur es dibuixa bé, amb molt de talent i molta il·lusió. Perquè a Manresa es dibuixa. I el futur s'imagina divers i cooperatiu!

MÉS DIGITALS

FORMACIÓ GRATUÏTA

Videotrucada
amb els nets

T'hi apuntes?
Truca al 012 o informa-te'n a mesdigitals.gencat.cat

A Catalunya, ser digital no té edat

Finançat per

Ferran Pintó

(Xile)

«Sorprèn la privatització del país: salut, educació o pensions estan en mans privades»

Em dic Ferran Pintó Haro i tinc 29 anys. Vaig estudiar Psicologia i em vaig especialitzar amb màsters en Neuromàrqueting i Ciència de Dades. Treballo com a analista de dades, una feina que m'ha permès obrir-me camí en diferents contextos, i a partir d'aquest mes també faig de professor de Recerca Quantitativa a la UOC. A finals de l'any 2022 tenia por d'establir-me massa aviat i perdre l'oportunitat de conèixer món en profunditat. Vaig valorar diverses opcions i vaig acordar amb l'empresa un trasllat temporal a l'oficina de Santiago de Xile amb certa flexibilitat horària i de teletreball. Això em permetia mantenir una seguretat econòmica i descobrir Sud-Amèrica. Vaig aterrar a Xile el juliol del 2023. El primer any vaig viure en un casalot compartit amb altres joves d'arreu. Van ser mesos intensos, plens de viatges, plans improvisats i descobertes contínues. Va ser una època de conèixer Sud-Amèrica d'una manera vibrant. L'agost del 2024 vaig decidir abaixar el ritme i canviar de residència. En aquesta nova etapa, la meua relació amb la Coni –la meua parella xilena, a qui havia conegut l'any anterior– i el temps compartit amb la seva família i amics m'han ajudat a submergir-me en els costums i tradicions del país. He tingut l'oportunitat de viatjar molt. Després d'estar al Brasil, he conegut el Perú, l'Argentina, Bolívia, Colòmbia i bona part de Xile. Des del Machu Picchu fins a la Patagònia, passant per ciutats bullidores, parcs naturals, salines, deserts, volcans, glaceres i illes recòndites; cada viatge ha estat una experiència única.

La meua vida quotidiana a Santiago combina la rutina amb petits descobriments. Comprar fruita i verdura al mercat és gairebé un ritual. Aficionat a la muntanya, m'he acostumat a enfilar-me sovint al cerro San Cristóbal, un turó que em recorda el Collbaix, al centre de la ciutat. A l'hivern, els dos dies setmanals que vaig a l'oficina faig el

trajecte amb metro; la resta de l'any hi vaig amb bicicleta. La quotidianitat també inclou la cuina xilena: empanades, *pastel de choclo* o la *cazuela*. Els caps de setmana m'agrada passejar pels mercats, recórrer la Precordillera, córrer pels carrers tancats al trànsit o cuinar algun plat especial. Sovint visitem els sogres a la seva ciutat o ens escapem a descobrir regions desconegudes. El xoc cultural és notori. Diuen que la manera de parlar dels xilens és la variant més difícil d'entendre de l'espanyol i puc confirmar-ho. *La*

once és sagrada –una mena de benenar-sopar amb te, pa i dolços–, els bombers són voluntaris i és el segon país consumidor mundial de pa. Els xilens són patriotes però sovint infravaloren el país, com mostra el *mem* «Somos el mejor país de Chile». També sorprèn la privatització del país: salut, educació o pensions estan en mans privades. I, tot i que els sous són migrats, els preus del menjar, el transport i molts serveis quotidians són relativament semblants als d'Europa.

La idea de tornar sempre hi és, però no m'ha condicionat mai. Sabia que a casa hi podria tornar quan volgués. Ara ja tinc data: el febrer del 2026 torno a Manresa, i aquesta vegada acompanyat de la Coni. Viure a Xile m'ha obert els ulls a realitats i maneres de fer dif-

cils d'entendre des de la distància. Però aquesta experiència també ha tingut un preu: he hagut de renunciar a moments familiars i socials importants que m'hauria agradat compartir. A canvi, he viscut experiències úniques, només a l'abast de qui s'atreveix a sortir de la seva zona de confort. Tot plegat m'ha permès créixer personalment i comprendre millor el món i a mi mateix. Mirant enrere, puc dir amb convicció que va ser una de les millors decisions de la meua vida.

Ferran Pintó al Parc Natural Torres del Paine (Patagònia)

Ferran Pintó Haro treballa com a analista de dades a Santiago de Xile

En la gestió de residus, fer-ho bé val diners però val la pena

El Consorci del Bages per a la gestió de residus dona servei a 35 municipis del Bages i el Moianès i gestiona unes 80.000 tones de residus cada any

L'any 1985 va marcar un abans i un després en la gestió de residus al Bages: es va passar d'un espai d'incineració de residus a tenir un abocador on les deixalles es tractaven per minimitzar els efectes contaminants, es compactaven, s'enterraven i, quan una fase del dipòsit ja estava plena, es restaurava per aconseguir el mínim impacte ambiental i paisatgístic.

Aquell va ser el primer pas per a una nova manera d'entendre la recollida i el tractament de residus que ha anat evolucionant els darrers anys.

El Consorci del Bages per a la gestió de residus

Dona servei en recollida i tractament de residus a 35 municipis del Bages i el Moianès, i ha fet créixer la seva infraestructura i els seus equipaments per donar resposta a les noves necessitats.

Cada any, el Consorci gestiona aproximadament unes 80.000 tones de residus. Fa anys, la majoria d'aquestes deixalles acabaven a l'abocador, totes barrejades.

La tendència ha anat canviant i actualment més de la meitat de residus es recullen selectivament a través dels contenidors o cubells porta a porta -orgànica, envasos, paper i vidre-, i de les deixalleries. Tots aquests residus poden ser reaprofitats i es converteixen en nous materials o productes.

Les normatives i la consciència ambiental afavoreixen l'augment constant de l'índex de recollida selectiva (aquells residus que separem correctament a casa i poden ser valoritzats o reciclats).

Més equipaments i recursos

Per aconseguir aquest canvi ha calgut -i caldrà- invertir en infraestructures, equipaments, maquinària, recursos humans...

Des del Consorci del Bages per a la gestió de residus s'aposta perquè els municipis implantin sistemes de recollida d'alt rendiment (porta a porta o contenidors tancats); es treballa en programes d'educació ambiental i sensibilització ciutadana; es milloren les instal·lacions de tractament de residus com el dipòsit controlat, la planta de transferència i la de compostatge; es posen en marxa nous

projectes com la futura planta de valorització; es consolida una potent xarxa de deixalleries fixes i mòbils al servei de la ciutadania; etc.

En resum, el Consorci del Bages inverteix constantment en l'equip professional i en la maquinària i infraestructures per millorar tots els processos de recollida i tractament de residus.

Per què aquest canvi?

- Perquè la despesa de matèries primeres és ambientalment insostenible.
- Perquè volem pobles i ciutats nets i endreçats.
- Perquè la normativa penalitza econòmicament portar residus al dipòsit (abocador) i ens obliga a augmentar l'índex de selectiva.
- Per responsabilitat.

www.consorcidelbages.cat

Què és la intel·ligència artificial i com funciona ChatGPT?

Josep M. Macià Roldan, gerent i secretari tècnic del Col·legi d'Enginyers Graduats i Enginyers Tècnics Industrials a la Catalunya Central

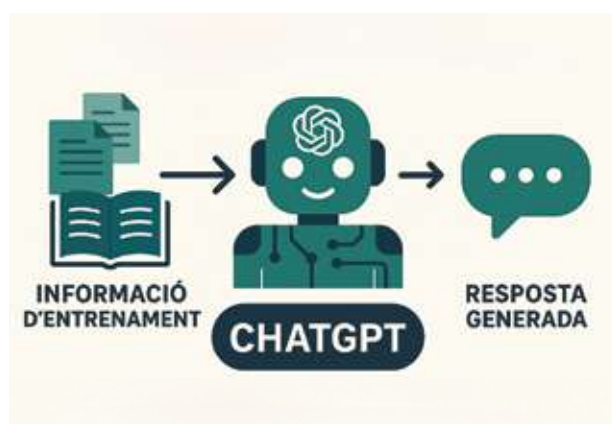
En els darrers temps hem sentit a parlar molt de la intel·ligència artificial (IA). Surt a les notícies, a les xarxes socials i fins i tot a les converses de cafè. Però, què és realment? I com és possible que un programa com ChatGPT pugui respondre preguntes de gairebé qualsevol tema en segons?

La intel·ligència artificial és un conjunt de tècniques que permeten que les màquines facin tasques que, fins fa poc, semblaven exclusives dels humans: entendre el llenguatge, reconèixer imatges, jugar a escacs o fins i tot conduir un cotxe. No és que la màquina *pensi* com nosaltres, sinó que aprèn patrons a partir de grans quantitats de dades i els fa servir per donar respostes. Podríem comparar-ho amb un nen que aprèn a parlar. Al principi no entén gaire res, però a mesura que escolta milers de converses va deduint com s'estructuren les frases, quines paraules van juntes i quin significat tenen. Les màquines aprenen d'una manera semblant, però amb milions de textos, imatges o sons alhora.

ChatGPT, un dels més coneguts, és un tipus d'IA anomenada *model de llenguatge*. Això vol dir que està entrenat per predir la següent paraula en una frase. Pot semblar poca cosa, però imagineu que fa aquest exercici no amb una sola frase, sinó amb bilions. Així aprèn lògica, context i fins i tot estil d'escriptura. Quan li fem una pregunta, ChatGPT no busca en un diccionari ni a Google en aquell moment. El que fa és generar una resposta nova a partir del que ha après en la seva fase d'entrenament. Per això és capaç de redactar textos originals, inventar exemples o adaptar-se al to que li demanem. La seva resposta no existia abans enlloc, la genera nova.

La informació que utilitza prové de grans quantitats de textos que s'han recopilat d'internet, llibres, articles, pàgines web i altres fonts públiques. Durant l'entrenament, el sistema analitza aquestes dades per trobar patrons: com s'expliquen els conceptes, com es relacionen les idees i quines paraules s'usen en cada context. Un punt important: ChatGPT no té accés en temps real a internet –tret que estigui connectat expressament a una eina que li permeti consultar-lo–. Les respostes les genera a partir del que ja ha après en el seu entrenament. Això explica que de vegades pugui quedar enrere en temes d'actualitat o equivocar-se en algun detall recent.

El secret de la rapidesa és el càlcul. ChatGPT funciona gràcies a uns sistemes informàtics molt potents anome-

nats GPU i superordinadors. Són capaços de fer milions d'operacions matemàtiques per segon. Quan li fem una pregunta, el model no *pensa* pas com nosaltres, sinó que calcula quina és la seqüència de paraules més probable per construir una resposta coherent. Tot aquest procés, que és extremadament complex, passa en una fracció de segon.

ChatGPT és només una part de l'univers de la intel·ligència artificial. Hi ha moltes altres eines, per exemple el MidJourney, que crea dibuixos o fotografies a partir d'una descripció escrita, com la imatge que adjuntem a aquest text. Un error molt comú és pensar que aquests sistemes *pensen* o *senten*. En realitat, no tenen consciència, emocions ni opinions pròpies. Només imiten el llenguatge humà amb una precisió sorprenent. Si sembla que *opinen*, és perquè han après com les persones expressen opinions i reproduïxen aquell estil.

La intel·ligència artificial no és màgia, sinó matemàtiques aplicades a grans quantitats de dades. ChatGPT i altres eines responen ràpidament perquè estan entrenades amb enormes bases de textos i perquè funcionen amb ordinadors molt potents. No busquen informació a l'instant, sinó que generen respostes a partir del que ja han après. Així doncs, quan parlem amb una IA, no estem parlant amb un ésser pensant, sinó amb una eina molt sofisticada capaç de fer servir el llenguatge humà per ajudar-nos a escriure, resoldre dubtes o, simplement, satisfer la nostra curiositat.

COMPRAR PEIX LOCAL ÉS CUIDAR-TE A TU

I TOTA LA PEUPLA

El peix és molt més que peix: comprar peix local és cuidar-te a tu i cuidar el futur de tots els qui cada dia treballen per fer arribar el peix del mar a la nostra taula.

Cofinançat per
la Unió Europea

Generalitat
de Catalunya

El Govern de
Tothom!!!

Pa sense gluten: sí o no?

Marta Jorge

El pa és un dels aliments més arrelats a la nostra cultura gastronòmica. Malauradament, no tots els pans són iguals. Els darrers anys, el consum de pa sense gluten ha crescut exponencialment, sovint més enllà del col·lectiu celíac. Molts consumidors el trien pensant que és una opció més saludable, però... ho és realment? Avui revisem l'etiqueta d'un pa industrial sense gluten que podem trobar al supermercat i n'analitzem les bondats teòriques.

INGREDIENTS

Aigua, midó de blat de moro, midó de tapioca, oli de gira-sol, fècula de patata, sucre, llevat, espessidors (E415, E464), sal, emulgents (E471, E481), clara d'ou en pols, gasificants (E450, E500), conservador (E281) i antioxidant (àcid ascòrbic).

INFORMACIÓ NUTRICIONAL (per 100g)

Valor energètic	1167 kJ (278 kcal)
Greixos	8,9 g
dels quals, saturats	1,1 g
Carbohidrats	46 g
dels quals, sucres	4,4 g
Proteïnes	1,2 g
Sal	1,68 g

Al llistat d'ingredients del pa sense gluten industrial que hem escollit no apareix cap farina integral de cereals o pseudocereals sense gluten (arròs integral, fajol, mill...), sinó midons refinats (blat de moro, tapioca, patata). Aquests components aporten carbohidrats d'absorció ràpida, amb poc valor nutricional i escassa capacitat saciant, als quals s'afegeix el sucre, el sisè ingredient del llistat.

Per compensar la manca d'elasticitat del gluten, la indústria utilitza un còctel d'additius: espessidors (E415, E464), emulgents (E471, E481) i gasificants (E450, E500). I sí, són segurs en les dosis que es fan servir, però la seva presència

confirma que es tracta d'un producte altament processat. El conservador (E281) i l'antioxidant pretenen allargar la vida comercial del producte.

La proteïna és un altre punt feble, amb només 1,2 g per cada 100 g. La fibra (6,7 g per cada 100 g) probablement ha estat afegida artificialment per millorar el perfil nutricional i evitar crítiques. Quant a la sal, amb 1,68 g per cada 100 g, supera la mitjana d'altres pans i és un aspecte rellevant per controlar, especialment en consumidors habituals. Per tant, no és una gran opció des d'un punt de vista nutricional. Un bon pa sense gluten hauria d'incloure farines integrals sense gluten com a primer ingredient, aigua, oli d'oliva verge extra, llevat o massa mare, una mica de sal i, opcionalment, llavors.

RECORDA

El pa amb o sense gluten no és imprescindible, però és l'única alternativa per a les persones amb malaltia celíaca o amb sensibilitat al gluten no celíaca. Per a la població general, com que l'opció industrial sol ser menys nutritiva que un pa convencional integral elaborat amb massa mare, en línies generals no és la millor opció de consum com a pa de diari. El pa sense gluten més recomanable és el que s'elabora a casa combinant diferents farines i llavors per millorar el contingut proteic i de fibra. En cas de triar opcions industrials, com sempre, cal fixar-se en l'etiqueta: les versions més interessants són les que utilitzen farines de cereals o pseudocereals naturals (arròs integral, quinoa, mill, fajol, teff...) en lloc de midons refinats. Si no pots passar sense menjar pa i no tens cap problema amb el gluten, millor que triïs un pa integral amb massa mare. Si ets celíac o tens una intolerància al gluten, però, escull les opcions amb menys additius i amb farines de qualitat.

**molt més
que flors**

**garden
AMPANS**

📍 Ctra. de Manresa, a Santpedor,
km. 4, 4 Santpedor

📞 938 27 28 82

📱 @gardenampans

HORARI:

De dilluns a dissabte:

Matí de 9 A 14 h

Tarda de 17 A 20 h

Diumenge:

Matí de 10 a 14 h

Miami
GASTROBAR

**Un sopar d'empresa
divertit i sofisticat?
Reserva'l al Miami!**

@MiamiGastrobar

Troba més informació a les nostres xarxes o a la
nostra pàgina web www.miamimanresa.com

Muralla de Sant
Domènec, 1-3, Manresa

938 76 92 16

Menjar
Beure
Riure!

**OBERT Els 7 dies
de la setmana**

En la gestió de residus

FER-HO BÉ VAL DINERS, PERÒ

VAL LA PENA

RECOLLIDA I TRACTAMENT DE RESIDUS AL SERVEI DELS AJUNTAMENTS

**CONSORCI DEL BAGES
PER A LA GESTIÓ DE RESIDUS**

El balç de Ribatallada

Josep Girabal Guitart / Josep M. Mata-Perelló (Geoparc Mundial Unesco de la Catalunya Central)

La vall de la riera de Malrubí és una de les més interessants del Geoparc, ja que l'acció de les seves aigües ha excavat la riba dreta formant un seguit de cingleres, totes diferents, que constitueixen un veritable llibre obert de geologia. Avui ens fixarem en un d'aquests balços, el de Ribatallada, proper a la casa de pagès d'aquest nom –sens dubte, el cingle va donar nom a la casa–. En aquest tall geològic es distingeixen clarament materials diferents que estan separats per una línia horitzontal que hem assenyalat a la fotografia, la qual ens indica un fet transcendental en la història de la conca geològica de l'Ebre, com veurem.

Com a roques sedimentàries que són, les de sota són més antigues que les del damunt; a la part baixa del balç trobem margues blaves d'origen marí procedents dels sediments argilosos que es dipositaven aquí quan aquest indret era al mar. Aquell mar ja no existeix, però a l'Eocè era com un golf allargat obert a l'Atlàntic i ocupava l'actual Depressió de l'Ebre fins a l'actual Collsacabra. Però en geologia res no dura per sempre: ara fa uns 37 milions d'anys es va tancar la comunicació d'aquell mar amb l'oceà, i com que el clima d'aleshores era càlid i sec, les pluges no compensaven l'evaporació d'aquell mar interior, que es va anar reduint mentre es feia cada cop més salat. Quan s'evapora aigua de mar arriba un moment en què precipiten les sals que conté, començant per les menys solubles: primer precipita el guix, després la sal comuna i a continuació la sal potàssica. La línia que veiem al cingle marca precisament la fi de la sedimentació marina i el començament de la precipitació de guix. En efecte, de la ratlla cap a amunt la roca conté una gran proporció d'aquesta sal, que per la seva procedència directa de l'aigua de mar s'anomena *guix marí*, cal dir que aquesta és una de les poques zones del

Geoparc on aflora. Altres guixos de la comarca, com els de Súria i Sallent, tenen origen continental, en vam parlar en aquesta secció al número 361 (Guixeres de Súria) i al 385 (Forn de Cal Garrell).

És molt recomanable anar cap a la base del cingle, on a més de poder veure de prop les margues blaves, hi trobarem nombrosos blocs de pedra de guix caiguts de la part alta. És un material realment bonic, s'hi combina el blanc i el gris clar i té aparença de marbre, però la seva duresa és baixa: es ratlla amb l'ungla i deixa una ratlla ben blanca. A pocs metres del balç, sota el camí, són visibles les restes d'un antic forn de guix de planta quadrada, semblant a una teuleria. La pedra s'arrencava d'uns metres més amunt, es posava al forn i es coïa amb foc de llenya, per obtenir guix per a la construcció. La pedra de guix està formada principalment per *sulfat de calci hidratat*, però les seves molècules estan lligades a les d'aigua formant una xarxa molt sòlida que només es trenca a partir de 120 °C. En aquest procés l'aigua es desprèn en forma de vapor i s'obté el *guix cuit*, el qual reduït a pols i barrejat amb aigua forma una pasta que en poca estona *s'adorm*, s'endureix en un procés invers al de la cocció i torna a ser sulfat hidratat.

Nom del paratge: Balç de Ribatallada. **Situació:** Al terme d'Artés, a la riba dreta del curs mitjà de la riera de Malrubí, afluent de la Gavarresa. El millor accés és des d'Artés mateix, pel camí rural en bon estat que va a la casa de colònies de la Ruca. A menys de 5 km de la població trobarem indicat el trencall de Ribatallada. **Procedència del nom:** És ben explícit, una riba ben tallada. **Situació geològica:** La zona forma part de la Depressió Geològica de l'Ebre. **Importància geològica:** En aquest cingle s'explica clarament uns episodis de gran importància en el nostre passat geològic. **Materials geològics:** Margues blaves d'origen marí i guix evaporític. **Edat de la formació:** Eocè superior, fa a l'entorn de 37 Ma.

Escriure la natura

Ignasi Cebiran

Camp de gira-sols

Quan escric *Natura urbana* al **Pou** no busco una postal, sinó una manera de mirar. A Manresa la natura no és un decorat verd: és el ritme de la llum a la plaça Major, l'envol de les orenetes des d'una façana humida, la remor del Cardener quan el vent tomba cap al pont Vell. L'escriptura de natura m'ajuda a explicar això amb paraules planeres i precises: posar un nom a l'ocell que sento, donar context a una pluja curta, entendre per què els abellerols ja no hi són. Aquesta funció de mirada, coneixement i mediació és el meu ofici: traduir el que passa a tocar de casa a la natura perquè tothom ho pugui llegir sense diccionaris.

També és sentit de lloc. Escriure posa en relació el paisatge amb oficis i usos humans: hortolans i regants, margers de pedra seca, jardiniers, pagesia urbana... En fixar topònims i ritmes estacionals, i en documentar gestos, eines i veus, el text consolida el sentit de lloc i, alhora, proveeix materials per a altres arts: entrevistes que esdevenen personatges d'una peça curta al Kursaal, paisatges sonors fets amb aigua, vent i eines, o rutes fotogràfiques que segueixen el curs de l'aigua a la séquia o dins la ciutat. El text, així, no només descriu, tradueix pràctiques en cultura i activa projectes concrets.

I sí: escriure de natura a ciutat és ètica i política. Parlar de

sequera, d'ombra i de la temperatura de l'asfalt amb exemples locals evita el pamflet i convida a la responsabilitat compartida. Un article pot acabar en proposta: més arbres de copa, rutes escolars, reg per degoteig als escocells, recuperar el so del riu com a patrimoni. El text és una escletxa per on s'escola la conversa pública i l'acció.

Escriure sobre la natura esdevé un diari d'observació mensual que es pot tornar educació i pràctica ciutadana: mesurar, anotar, publicar i tornar el resultat al barri. Quan descriu un paisatge o parc urbà amb tres detalls sensorials i una dada, la natura deixa de ser rumor i esdevé participació. Escriure sobre la natura és fer salut: els ritmes lents d'escriure i caminar, la mirada atenta, la cura dels petits hàbits.

Finalment, el text és laboratori. Em permet barrejar crònica, assaig breu i estampa, jugar amb veus –inclosa la d'una espècie que *parla*– i sembrar empatia interespecífica sense moralitat simplista. D'aquí en poden sortir idees per a nous escrits, pòdcasts de barri, música amb sons del Cardener o monòlegs per a escena curta. Si una ciutat és habitable quan hi ha llenguatge per dir-la, l'escriptura de natura és una de les eines més fines que tenim per imaginar Manresa: més fresca, més justa i més nostra. I això, al capdavant, és cultura.

MARTA VALERO MARTÍNEZ

Jordi Sardans
Fotos: Joan Closas

Mezzosoprano, es va llicenciar amb matrícula d'honor en Interpretació de Cant Clàssic i Contemporani a l'Esmuc.

Va dirigir les corals manresanes Font del fil i Cor Ixent.

Com a intèrpret ha participat en recitals d'òpera i lied, ha col·laborat amb orquestres simfòniques i s'ha apropiat al jazz i el folk. Des del 2010, amb el grup Brossa Quartet de Corda canta les *Cançons dels Brigadistes*.

Professora de cant a diverses escoles municipals, fa classes de música a mitja jornada a l'Institut Pius Font i Quer. És llicenciada en Dret.

Què n'esperes de la propera actuació al Conservatori, amb obres de Juli Garreta?

El meu primer contacte amb l'obra de Garreta va ser a través de Josep-maria Serracant. Actuaré amb el pianista Francisco Poyato, que em va apropar al repertori de cançó de concert o lied. En alguns concerts ja he cantat obres seves. Espero apropar la figura d'un compositor català a casa nostra i enriquir l'entorn d'on ell beu. De forma privada, a casa seva escoltava música

del centre d'Europa i per això cantem Schumann en el segon bloc de l'actuació. El primer està dedicat a Garreta i l'enriquirem amb un parell de cançons de Pau Casals, amb qui eren amics i coetanis. I en el tercer, Ravel, perquè és un altre referent d'on li arribava la música. Garreta destacava per la seva harmonia que va des de la senzillesa fins a l'autenticitat.

Com va ser el teu aprenentatge musical pràctic?

La primera vegada que vaig començar a fer de solista era en el cor infantil del Conservatori quan estudiava cant

a *The ceremony of Carols*. La professora manresana Margarida Lladó em va fer presentar a un concert de barroc a les Caves Codorniu. També guanyava diners cantant en casaments per la comarca. Paral·lelament als estudis, de jove dirigia corals. Vaig començar a la Font del Fil, des dels vuit anys fins al 2001. Després d'un viatge a Portugal, quan em van agafar a l'Esmuc, vaig anar a treballar i viure a Barcelona per estar més connectada amb el món artístic. Vaig ser-hi quinze anys. De fet, només en fa vuit que he retornat a Manresa per cuidar-me dels bessons.

«A la Mion, travessàvem una muntanya de fang que era el Puigberenguer i fins als vuitanta no es van asfaltar els carrers. Els pares duïen espadenyes i unes sabates a la bossa»

Font del Fil

Quina va ser la teva vinculació a la coral Font del Fil de la Mion-Puigberenguer?

Hi cantaven tant la mare com el pare. Ella ho va deixar, però per al pare cantar era una passió. Ell sempre canta. A la Pirelli, si els companys no el sentien cantar li deien: 'Valero, que et trobes malament'? Diria que l'afició pel cant em ve d'ell. Arran d'anar ells a la coral, m'hi vaig incorporar de nena. Un dia, la directora Maria Comas em va convidar a fer un curs de direcció, que em va permetre ser la seva ajudant. Als quinze anys, em cuidava dels tenors

i els baixos. Quan ella va traspasar a causa d'un accident de trànsit, vaig agafar el llegat de la coral. En paral·lel, també dirigia la coral Ixent i treballava per a la Fundació Pere Tarrés dirigint les activitats lúdiques socials del cant coral, per exemple al Xup.

I d'altres barriades?

Quan Josep Vilaseca, de Viladordis, volia engrescar al jovent a cantar caramelles, em va contractar personalment, amb diners de la seva butxaca, per dirigir aquests cants. Assajàvem des de setembre al local de l'associació de veïns, que Vilaseca cuidava com si

fos seu. Allà hi fèiem les nadesles i les caramelles per Setmana Santa.

Viure a la Mion t'ha donat una visió de barriada perifèrica, d'una Manresa no habitual?

A casa, quan era petita, recordo que es deia 'anem a Manresa'. Travessàvem una muntanya de fang que era el Puigberenguer i fins als anys vuitanta no es van asfaltar els carrers. Els meus pares duïen espadenyes i unes sabates a la bossa. No m'ofèn, però és cert que hi ha una visió diferent si ets del centre o de la perifèria. Si una persona de fora ve a viure al carrer Pirineu

«Garreta destacava per la seva harmonia, des de la senzillesa fins a l'autenticitat»

buscarà instal·lar-se a la vora d'un familiar i amic. Així es creen els guetos, per sentir-se més segurs entre ells. Els meus avis van trobar un pis de lloguer i al cap d'uns anys van poder comprar un terreny per fer-se la casa. Reconec que m'he sentit diferent i quan deia que era manresana em feien adonar que provenia d'una barriada. Ara torna a passar el mateix i els joves hem marxat. Les cases es van fent velles i qui vol anar-hi a viure? Els qui arriben van amb una mà al davant i una altra al darrere. Es perpetua el problema.

Quina va ser la teva experiència a l'institut Lluís de Peguera?

Positiva, sobretot perquè provenia d'una escola de monges on només hi havia nenes i l'institut era mixt. I en segon lloc era dels pocs instituts en què feien el batxillerat experimental que em va permetre a tercer de BUP fer el batxillerat artístic musical, on vaig tenir de professor Josep M. Vilar, que va ser cap d'estudis de l'Esmuc. Una eminència, competent i que fa molta feina, encara ara, per exemple dirigint Incordis.

Com és que et decantessis per la carrera de Dret? Has treballat d'advocada?

Soc idealista justiciera. M'agradava la sèrie de l'advocat Perry Mason, que per a mi era la del martell, segurament perquè l'associava al del meu pare quan feia de fuster. A l'Ave Maria les companyes em deien l'advocada dels pobres, quan exercia com a delegada. Quan vaig començar la carrera de seguida vaig veure que no m'agradava, perquè no era la justícia que hi havia al meu cap. Això de ser innocent fins que es demostrï el contrari era molt dur. Quan vaig acabar la carrera al 2000, vaig treballar al bufet del Marc Viader, un advocat molt honest. De secretària i tot seguit de passant. Ell es va oferir a fer-me la tutoria, però només vaig estar-m'hi sis mesos. Em donava permís perquè pogués anar a cantar a l'Orfeó Català. Va captar el meu vessant artístic i va entendre que no volgués acabar la passantia. Vaig aprovar unes oposicions que em van permetre fer de professora de música a l'escola de Sant Joan de Vilatorrada.

Cantant d'òpera

Quan decideixes ser cantant d'òpera professional i qui t'hi va ajudar?

El 2001 vaig fer el primer pas quan de la *Marta que canta*, Francisco Poyato

em va obligar a canviar-ho per *Marta cantant*. Tampoc vaig pensar en l'òpera, sinó més aviat, en lírica clàssica. Abans d'entrar a l'Esmuc vaig fer un curs de lied a Capellades, que va suposar una inflexió en la meua vida. Gemma Romanyà era una mecenes del lied, que agradava molt a l'Assumpta Mateu i al Francisco Poyato. Tots dos em van dir que tenia veu per poder cantar i em van animar a inscriure'm a l'Esmuc, on vaig guanyar la plaça per poder-ne ser alumna.

Com vas anar agafant lloc dins d'aquest món tan tancat?

No he tingut mai un mànager. He anat de boca en boca mitjançant les recomanacions. A l'Esmuc vaig conèixer molta gent entre alumnes i professors amb qui he fet *bolos*. Una cosa porta a l'altra. Et contracten per fer una feina i d'aquesta en surt una altra. He estat sota de la piràmide, però he anat treballant arreu. A Barcelona he cantant força música contemporània, he estat en grups de barroc i he fet òperes.

Com vas col·laborar amb l'Orquesta y Coro de la Comunidad de Madrid?

Perquè la Simfònica del Vallès va contractar per fer la novena de Beetho-

ven, com a directora convidada, Marzena Diakun. Em va sentir cantant com a mezzosoprano de la novena i en acabar l'actuació em va proposar cantar la *Missa in tempore Belli* de J. Haydn a l'abril del 2024, a l'Auditori Nacional de Música de Madrid, que ella dirigia.

Com va anar el teu debut i l'actuació al Liceu sota la direcció d'Antoni Ros-Marbà?

A veure. Vaig treballar al Petit Liceu des del 2008, que òbviament no està considerat com la casa gran. Això em va permetre fer alguna petita òpera com *Els peus a la lluna*, al teatre Lliure. Al Liceu com a solista només havia fet una petita col·laboració amb *Cendrillon* de Massenet. Enguany, he cantat com a solista en l'òpera *Benjamin a Portbou*, del compositor Antoni Ros-Marbà. És un mestre català internacional, que ha dirigit l'Orquestra de Berlín.

Mezzosoprano

Els crítics et valoren com una mezzosoprano molt professional. Et definiries així?

Intento ser-ho. Sempre m'he considerat mezzosoprano malgrat tenir un timbre lleuger, que és on la tessitura de les meves cordes estan còmodes. Estic un to i mig per sota de les sopranos. A l'*Oratori*, podria cantar de segona soprano. Dins les mezzosopranos soc lleugera, no dramàtica.

La teva especialitat va des de l'òpera barroca a la música contemporània?

Les músiques antiga i contemporània, sobretot d'auditori, moltes vegades van de la mà. Tinc una veu versàtil que em permet cantar cançons dels brigadistes amb veu no impostada, sense abusar-ne. A la música contemporània es necessita sobretot lectura musical i si és d'avantguarda, atonal. He anat fent de tot, sense ser especialista en res.

Quins han estat els teus rols operístics més característics i en quines obres?

Vaig començar amb l'escola d'òpera fent d'Angelina a *La Cenerentola* de Rossini, que he cantat moltes vegades

al Petit Liceu. I he fet la *Carmen* de Bizet, al Palau de la Música. M'ho vaig passar bé tot fent Tierra, a *Los Elementos* d'A. Literes. Una substitució puntual em va permetre estar a Roma fent el rol de Dido, a *Dido i Eneas* de Purcell, amb el grup instrumental La Risonanza, dirigit per Fabio Bonizzoni.

I les teves principals estrenes en repertori contemporani?

Dins el repertori contemporani, he participat en diverses estrenes. En destacaria obres com *Primary colors* d'Agustí Charles; *Lorca al Piano*, d'Enric Palomar, a l'Auditori i l'òpera *El Saló d'Anubis*, de Joan Albert Amargós. He interpretat *El diari*, de J. Guinjoan, i he col·laborat en diverses produccions amb el grup instrumental BCN 216 en obres com *L'armari en el mar*, amb música de Josep Maria Mestres-Quadreny i guió de Joan Brossa. Interpreto obres de referència com *El Amor Brujo* de Manuel de Falla, les *Folk songs* de Luciano Berio, amb Murtra Ensemble sota la direcció de Xavier Puig, i l'emblemàtica *Pierrot Lunaire*, d'Arnold Schönberg.

Quin ha estat el teu treball en d'altres gèneres musicals com el jazz i el folk i amb el Quartet Brossa?

He intervingut com a artista convidada en la producció del Brossa Quartet de Corda, amb les cançons dels brigadistes, enregistrant un CD de repertori variat, amb gira per Catalunya, Espanya i França. Vaig acceptar el repte perquè és la música que cantava el meu avi. És un projecte del 2009 que va tenir molta tirada a França i Catalunya, i ara ha revifat amb els 50 anys de la mort del dictador.

Compositors catalans

Què en saps del compositor Lluís Benejam i com vas anar a parar a la Universitat de Montevalló als EUA?

Quan a Lluís Benejam Agell va faltar-li feina, va decidir crear una orquestra i provar sort a les amèriques. Va anar a espetegar a la Universitat de Montevalló d'Alabama, on va ser catedràtic i va fer classes de composició. Quan amb Josep-maria Serracant vam fer un recull de compositors catalans ens vam adonar que amb el sa-

badellenc Agustí Borgunyó, Benejam estava poc reconegut a Catalunya. Arran del primer CD que vam gravar sobre ell, quan es va complir el centenari del seu naixement el 1914, ens van convidar a Montevalló, on vaig conèixer el catedràtic Joseph Landers i quan va venir a Barcelona em va demanar que li cantés les seves obres i en vaig fer un concert a les SGAE, amb Guinovart.

També col·labores amb l'Orquestra de Cambra de Terrassa (OCT 48)?

Tinc la sort que em truquen habitualment. He fet concerts de Nadal, amb amplis repertoris i hem gravat un CD, quan el compositor Josep-maria Serracant, alumne de Manuel Oltra, va tenir molt interès a enregistrar la seva obra. Vam començar per la *Doble 5 Suite*. Conjuntament amb el pianista Albert Guinovart, el flautista Bernat Castillejo i l'OCT 48 hem participat en diversos concerts d'homenatge al mestre Oltra, catedràtic al Conservatori del Bruc, amb obra estrenada a l'Auditori de Barcelona i mestre de grans compositors.

el perfil

Marta Valero Martínez va néixer a Manresa el 23 de juliol de 1976. El pare, Carlos, va néixer a Aliaguilla (Conca). D'ofici fuster, va fer d'operari a la Pirelli. La mare, Carme, prové de la ciutat de Conca. Va fer d'infermera al Centre Hospitalari i la Residència Montblanc. Tots dos van venir a Manresa d'infants. La Marta té dos germans, Carles i Eduard. Casada amb Joan Gomera, tenen dos bessons: Gina i Aren. Comença els estudis a l'Ave Maria del Poble Nou, on té de companya Núria Picas. Després passa al Lluís de Peguera i a la Universitat Autònoma de Barcelona, on es llicencia en Dret, el 2000. Als sis anys va començar els estudis musicals fins al grau professional al Conservatori de Manresa, on es va diplomar el 1990 i el 1999 va obtenir el títol de professora de cant. Va acabar el Superior a l'Esmuc. Del 1997 a 2001 dirigeix la coral Font del Fil i el Cor Ixent, coral infantil de l'Orfeó Manresà. De 1999 a 2001 és membre de l'Orfeó Català. De 2000 a 2007, inicia l'experiència professional com a professora de cant a l'Escola de música El Mas, de Sant Joan de Vilatorrada. El 1999 fa un taller d'interpretació de lied amb Viviana Salisi a l'Esclat, que al 2001 i 2002 va perfeccionar amb Assumpta Mateu i Francisco Poyato a Capellades. El 2001 comença els estudis de l'Esmuc que l'obliguen a deixar les activitats del cant coral. Del 2002 al 2006 va ser tècnica vocal al cor de Guinardó de Barcelona i el 2004 membre del cor de la Catedral. Es va llicenciar amb matrícula d'honor en Interpretació de Cant Clàssic i Contemporani a l'Escola Superior de Música de Catalunya, (Esmuc) l'any 2006, essent de la primera promoció. Va participar en cursos d'interpretació teatral. De 2006 a 2008 va ser professora de cant a l'escola municipal de música de Callús.

Com a intèrpret, encara estudiant, de 1996 a 2000 fa de solista al Cor del Conservatori en obres com *The ceremony of Carols*, de Britten, i *Glòria*, de Vivaldi. El 2002 participa en el concert d'estudiants *Eduard Toldrà i la cançó*, a l'Esmuc. Del 2003 recorda *Drumming*, de Reich, a Vic, i el recital d'òpera i lied al IV Memorial Maria Comas de Manresa. El 2004 va participar en l'estrena de l'Oratori del Mil·lenari de Santa Maria d'Igualada. Amb veu dúctil ha unit musicalitat i expressivitat teatral al rol de Dido, en l'obra de Purcell, *Dido i Eneas*, a l'Esmuc. El 2022 la va representar al Kursaal en substitució de Mireia Pintó. El 2005 intervé per Sant Jordi en el concert del quintet vocal Camera Victoria, a la Cova de Manresa i Avinyó i representa l'òpera *Lo Speciale* de Haydn, al teatre Lliure de Barcelona i *Der Rose Pilgerfahrt*, dins la Shubertiada de Vilabertran. El 2006, *Gloria* de Vivaldi a la Sala de Cambra del Palau de la Música Catalana, *Primary colors*, d'Agustí Charles, en l'obertura de l'exposició *Malèvitx*, a l'Auditori de la Pedrera, *Lorca al Piano*, d'Enric Palomar. Estrena de l'òpera *Il Re Pastore*, de W. A. Mozart, a l'Oller del Mas. El 2007, *Elles*, del cicle Joves Intèrprets de Catalunya a la Sala Poli-

valent de l'Auditori i *Somiar i somriure*, a la sala Barrades de l'Hospitalet, amb el pianista Francisco Poyato. Entra a l'escola d'òpera i fa d'Angelina en les representacions de *La Cenerentola*, de Rossini al teatre la Faràndula de Sabadell. Estrena l'òpera *Saló d'Anubis*, de Joan Albert Amargós al TNC. Des del 2008, es dedica a la professió de cantant. Becada per la Fundació Aragall participa en les seves classes magistrals. Durant uns mesos és membre del Cor de Cambra del Palau de la Música Catalana. Representa l'òpera *Sor Angelica* de Puccini amb La Faràndula de Sabadell. La seva versatilitat vocal li ha permès endinsar-se en altres gèneres musicals, com el jazz i al folk: *Folk songs*, de L. Berio amb el conjunt instrumental Murtra Ensemble, dirigit per Xavier Puig, al Teatre Zorrilla de Badalona. Del 2009 cal destacar la representació d'*Il Barbiere di Siviglia* de Rossini, en el rol de Rosina, al teatre Principal de Lleida. Al 2010 inicia les *Cançons dels Brigadistes*, amb el Brossa Quartet de Corda. Ha col·laborat sovint amb l'Orquestra Simfònica del Vallès (OSV), interpretant programes simfònics al Palau de la Música Catalana com *Somnis d'una nit d'estiu*, de Mendelssohn, el 2021, en què també participa en *Il pianto della Madonna*, de Jordi Domènech. El 2022 intervé en el *Messies* de Handel, amb l'Orquestra de Cambra de Vic. Amb l'OSV actuarà al Palau i l'Auditori de Sant Cugat amb la simfonia número 9 de Beethoven, el 2023, i col·laborarà amb l'Orquestra de Cambra de Terrassa en els Concerts de Nadal; amb l'ORCAM interpretant la *Missa in tempore Belli*, de Haydn a l'Auditori Nacional de Música de Madrid, el 2024. Ha participat en diversos concerts d'homenatge als compositors Manuel Oltra i Lluís Benejam. D'aquest 2025 destaca l'estrena de l'òpera *Benjamin a Portbou*, del mestre Antoni Ros-Marbà, al Liceu. Actualment també fa de professora de música al Pius Font i Quer a mitja jornada.

cultura

espai d'art

Josep Ma Sarrate

Apunt dins de la sèrie dedicada al taller de model al natural,
que organitza cada any el Cercle des de l'inici de la seva existència.

Josep Ma Sarrate

Autor: Josep Ma Sarrate Daurella Títol: Taller Tècnica: Ceres i aquarella

Quinto-Soler, del Fecinema al Clam

Jordi Estrada

Els escriptors i crítics de cinema Manuel Quinto i Esteve Soler coneixen bé què significa dirigir un festival de cinema. Quinto va impulsar i dirigir el Festival de Cinema de Manresa (1999-2013) i Soler fa quatre anys que dirigeix el Clam, fundat a Navarres el 2003.

Soler: Quan penso en el Fecinema penso en moments de joia personal i per a la ciutat. Em declaro un enorme fan del Fecinema i del seu llegat. Va ser un dels millors festivals del país. Quan el 2011 s'estrena la pel·lícula *Drive*, al cartell promocional hi consta que ha passat pels festivals de Canes, Sant Sebastià i Fecinema. Aconseguir això és un mèrit espectacular. Explica quina era la dimensió d'aquell festival.

Quinto: Vam començar com a festival generalista, però aleshores ens va semblar que ens havíem de centrar en un gènere determinat, perquè ja n'hi havia massa, de generalistes. I va ser llavors que vam pensar en el cinema negre, tenint en compte que tanta gent llegia novel·la negra, que tant interès hi havia a nivell popular... Amb el cinema negre vam tenir molt èxit, però llavors ens vam trobar que ens oferien pel·lícules que no eren de cinema negre i que eren molt bones. En comptes de renunciar-hi, vam programar-les en una secció dedicada a pel·lícules d'actualitat, i també vam organitzar retrospectives, sovint amb pel·lícules que jo tenia per casa, com *El joven Lincoln* o *El sargento negro* de John Ford. Pel festival van passar actors, actrius i directors importants, gràcies a bons contactes amb els agents i el bon ambient que s'hi respirava. En cada edició hi havia dos o tres caps de cartell. Sent pocs es podien sentir ben valorats. Si són gaires més, n'hi ha que queden diluïts en un segon terme. Vam tenir directors com José Luis Berlanga, Carlos Saura, Gonzalo Suárez, Vicente Aranda i l'oscaritzat Gabriele Salvatores. I també vam comptar amb la presència de Marisa Paredes, Pilar López Ayala, Vázquez Moltalbán, Miquel Porter Moix...

Soler: Crec que va ser una gran decisió especialitzar-vos. Primer, perquè tu tens una predilecció per un gènere

que coneixies bé i que et permetia arrossegar molta gent. D'altra banda, perquè era una manera lògica de diferenciar-vos d'altres festivals. L'evolució del festival explica molt clarament l'èxit. Comença essent ambiciós, però un xic desorientat, i acaba sent encara més ambiciós, però en canvi amb molta lògica i coherència. Una cosa que tenen bona, tant el Fecinema com el Clam, és que aborden gèneres que apareixen a moltes pel·lícules. És a dir, hi ha moltes pel·lícules amb elements de cinema negre o de cinema social. I nosaltres, d'alguna manera, som hereus de la flexibilització del gènere que va fer Sitges, per exemple, amb una concepció àmplia del cinema fantàstic. Si fas un recompte de les pel·lícules que han estat més valorades als festivals europeus més importants totes estan relacionades amb el cinema social. I el que nosaltres hem fet és mirar de programar-les. El que pretenem és que la gent vingui atreta per l'interès que genera una pel·lícula, i un cop és al cinema ja li farem veure la raó social que hi ha. Jo crec que la Manresa del 2025 és una ciutat amb moltíssimes preocupacions socials. Probablement més de les que hi ha hagut mai. I jo crec que el festival encaixa amb aquesta necessitat. Som un aparador de la realitat social que hi ha a la ciutat a través d'una selecció de cinema excel·lent. Perquè si la pel·lícula és un desastre l'espectador es desconnecta del contingut social que pugui tenir. Aquí la idea és obrir el Festival al màxim de gent possible i que el públic, després, en surti conscienciat.

Quinto: Jo no em pensava pas que el Clam arribés a tenir tant d'èxit. Sobretot aquests darrers anys, amb l'estrena de pel·lícules premiades, entrevistes per videoconferència, *master class*... La gent ha connectat de seguida amb un tipus de cinema social i no precisament només americà o europeu, sinó molt divers.

Manel Quinto i Esteve Soler

Soler: Hi ha una vocació per atreure tanta gent com sigui possible i sabem que hi ha qui agafa vacances per venir al festival. Intentem fer una programació que sintetitzi el millor dels festivals que hi ha hagut abans. En aquest sentit atraïem gent d'altres parts de l'Estat. El cinema social no pot ser minoritari. Hi ha moltes raons per fer entendre que és un tipus de cinema que ens afecta a tots.

Quinto: El Fecinema es va acabar quan vaig tenir un atac de cor molt greu. Llavors tocava replantejar-lo i potser no vam saber replantejar-lo bé. Va durar del 1999 al 2013.

Soler: L'any 2022 el Clam decideix fer una sèrie de moviments: fer-hi entrar Manresa, com a seu del festival, i remarcar la seva condició de Festival Internacional de Cinema Social de Catalunya, i totes aquestes paraules tenen implicacions. Quan rebo l'encàrrec de dirigir-lo em diuen que he de ser fidel a aquest plantejament, cosa que significava organitzar, durant deu dies, una programació sòlida i estable, que acollís propostes d'arreu, representatives del gènere social i abanderant els valors socials en el marc dels festivals de cinema a Catalunya. Molts reptes per assumir i aventurar-se. Hi ha altres festivals de cinema social a Catalunya, però l'encàrrec era que no fóssim un més. Per això procurem programar el millor cinema social que trobem als festivals, a més de projectar cada any una selecció de clàssics que abordin una temàtica concreta. Després d'ha-

ver dedicat un cicle al sensellarisme, el menysteniment de la natura i el món rural i l'Alzheimer, enguany ens centrarem en la memòria històrica i democràtica. En aquests moments hi ha un punt d'urgència en aquest tema. Trobem que els valors democràtics i de memòria històrica estan en una situació molt controvertida.

Com es pot acostar el cinema a les noves generacions?

Soler: La joventut es troba en un bombardeig d'estímuls audiovisuals. Mai no hi ha hagut tanta producció i, per tant, els festivals tenen més sentit que mai perquè són uns consellers i actuen de prescriptors. És la manera perquè, enmig d'aquest bombardeig i amb tantes xarxes socials, s'asseguri una qualitat cinematogràfica i de continguts. Això dona sentit als festivals i fa que siguin una clau perquè les noves generacions estiguin educades en el cinema.

Quinto: I a més caldria incorporar la cultura cinematogràfica als instituts. Jo ho havia fet. Quan era a Navàs, els passava un film cada trimestre. Els dissabtes, a l'institut Lacetània, fèiem sessions de cinema. Vam estrenar-hi *Els gremlins* i *Indiana Jones*. Ara, molta pantalla, però ningú ensenya als joves a analitzar les imatges, saber-les comentar, fer debat...

Soler: El cinema és un bon transmissor de valors... Al

Rubiralta
LLIBRERIA
PAPERERIA
des de 1906

C/ Born 24
08241 Manresa
Tel. 93 872 41 30
rubiralta24@hotmail.com
www.llibreriarubiralta.com
@llibreria_rubiralta

EDICIONS **parcir** SELECTES
LLIBRES PARCIR

- Àngel Guimerà, 74
- 08241 Manresa
- Tel. 93 873 38 82
- www.parcir.com
- parcir@parcir.com

Clam, la resposta dels instituts és molt bona. Nosaltres pensem quines pel·lícules programem i a quin públic s'adreça. D'altra banda, totes les sessions compten amb una presentació per part d'alguna entitat social. Això permet apropar la temàtica de la pel·lícula a l'espectador. Un festival com el nostre és un aparador del que és la cultura, el pont amb tots aquests valors... El festival ens connecta amb el que és la indústria cinematografia, la realitat cultural... Som una finestra oberta al món, una oportunitat que té la ciutat per airejar-se.

Hi ha massa festivals de cinema a Catalunya?

Soler: Hi ha tanta producció que cada vegada és més important que existeixin els prescriptors. Els festivals ara són més importants que mai i per això tenen més públic que mai.

Quinto: Alguns d'aquests festivals són mostres que permeten fer arribar algunes pel·lícules a llocs que, si ni fos per això, no es veurien mai. Són uns dies de festa del cinema en localitats on fins i tot no tenen cine. I es tornen a fer cinefòrums, dissabtes dedicats a una temàtica o un gènere... Trobo molt interessants aquelles mostres que es fan en un cap de setmana, en zones i pobles on rarament veuen cinema, organitzades per un grup de persones amb ànsies de veure i viure el cinema. I quan hi ha una sala de cinema habitualment projecten les pel·lícules més comercials.

Soler: Els festivals i les mostres responen a una necessitat d'obrir una finestra en una ciutat, un poble, una comunitat, i que entri aquest aire cinematogràfic i de contemporaneïtat. En el fons hi ha l'ànim d'establir un diàleg amb el món, al marge de la dimensió, gran o petita, de cada festival.

Clam 2025: Què veurem?

Del 17 al 26 d'octubre, el Clam obre les portes al millor cinema social de l'any. S'hi projectaran onze estrenes preseleccionades per als Oscars de 2026. Entre aquestes, la Palma d'Or de Canes (*Un simple accident*, de Jafar Panahi) i el gran premi del jurat de Venècia (*La voz de Hind*, de Kaouther Ben Hania). Cal destacar el cicle de projeccions matinals *Les altres zones d'interès*, que inclou denúncies al feixisme tan poderoses com *La zona de interès*, de Jonathan Glazer; *El conformista*, de Bernardo Bertolucci; *Ven y mira*, d'Elem Klimov; *Peppermint candy*, de Lee Chang-dong, i *Shoah*, de Claude Lanzmann. Aquest cicle, coorganitzat amb l'Associació Memòria i Història de Manresa (Memòria.cat), comprèn també l'exposició i el Premi d'Honor a Pilar Aymerich, fotògrafa determinant en les lluites socials, feministes i culturals durant el franquisme, la transició i la recuperació de la democràcia en el nostre país.

lèxic a la manresana

Entre Tots Sants i Manresa

Jaume Puig

Un dels apartats del llibre sobre *El parlar de Manresa* fa referència a la fraseologia i conté una dotzena d'expressions de diferents etapes de la història de la ciutat. I una de les frases fetes, *Entre Tots Sants i Manresa*, és coneguda arreu del país i voldria dir que entre aquests dos punts es poden donar coses inversemblants, de caràcter extraordinari. També es fa servir per designar una cosa que no està ben definida. El professor Àngel Servet explicava que es diu quan una persona demana cap on cau un lloc i és difícil de concretar. De fet el *Diccionari de sinònims de frases fetes*, de la lingüista manresana M. Teresa Espinal, diu que és una expressió «usada quan hom no sap la situació exacta d'algun lloc».

Sobre l'origen de la dita, l'historiador Francesc Comas ens remarca que Joan Amades explicava que «al camí que va

cap a Rajadell hi ha una partida coneguda des de fa molts segles amb el nom de Cossos Sants. Aquí hi havia hagut una capelleta dedicada a tots els sants que va ser destruïda pels francesos durant la Guerra del Francès. El 1819 va ser tirada a terra i en el seu lloc s'hi va posar una creu dedicada a la mateixa advocació». Sembla clar que el Tots Sants fa al·lusió a aquest punt, però no se sap quin fet transcendent s'hi va produir o per què era un punt indecís que donés lloc al refrany. Fins i tot hi ha un llibre de Josep Coma, un autor de Tarroja de Segarra, amb un cinquantena d'històries inversemblants, que duu justament aquest títol.

Podeu fer arribar les vostres aportacions a elpou@elpou.cat o via Twitter, amb l'etiqueta #bagesisme.

II Setmana d'amistat francomanresana a Lingua Club (1962)

J. S. Foto: Enric Villaplana Vargas (col·lecció particular de Cristina Balaguer)

El 27 de maig de 1962, a Lingua Club es va fer l'exposició *Turisme i bibliografia de França*, en el marc d'una trobada d'amistat entre intel·lectuals manresans i de llengua francesa, tal i com reflecteix la fotografia, en què distingim el president Josep Balaguer, que fa presentació de la jornada a la seu de l'entitat. Al davant Jacques Jordà, director de l'Institut Francès de Manresa. Al seu costat, diverses personalitats franceses, encapçalades pel cònsol i el reconegut geògraf Pierre Deffontaines, amb gavardina clara, que va ser director de l'Institut Francès de Barcelona de 1939 a 1964. Les autoritats franceses, acompanyades de les seves esposes, van visitar l'Ajuntament, la Cova, el parc de la Seu, on van saludar a la basílica al sagristà Josep Pérez, i la biblioteca de la Casa de Cultura de la Caixa de Pensions. Oficialment els actes de la II Setmana d'amistat francoespanyola –el nom el va exigir la dictadura franquista– van començar amb la inauguració de l'esmentada exposició. Després d'un vi d'honor a l'Institut Francès, al migdia, recepció oficial a l'Ajuntament, amb presència de l'alcalde Josep Moll i del ponent de Cultura, Albert Torra, que van rebre les autoritats franceses, en una època en què entraven cotxes al pati de l'Ajuntament. Malgrat ser una jornada plujosa, es va fer un festival al Grup Escolar amb l'actuació de l'Orfeó Manresà, i els dansaires manresans de l'Agrupació Manresana de Folklore. Els actes van ser organitzats per l'Institut Francès i Lingua Club, amb el patrocini de la ponència de Cultura. Van dinar a Navarcles i després van visitar Sant Benet de Bages. Durant la setmana es va fer una audició

de música moderna francesa al local de Lingua Club, la projecció de la pel·lícula *La passió de Joana d'Arc*, al Conservatori de Música, per acabar amb una altra sessió de cinema per als alumnes de Lingua Club i l'Institut Francès.

El local de Lingua Club estava decorat amb cortines i una pissarra darrere. L'entitat va néixer com a societat poliglota, essent pionera a la península el 1947. Els iniciadors eren Modest Tuset, Àngel Servet i Marcel·lí Caselles, en uns moments en què creixia l'interès per assistir a classes de francès i d'esperanto. Modest Tuset en feia a l'acadèmia del procurador Josep Pla Casasayas, ben relacionat amb les autoritats franquistes del moment, que van facilitar-ne la legalització. També en formaven part Àngel Llobet, Josep Balaguer i Eudald Serra. El 5 d'octubre de 1947 van fer la primera reunió al local annex al cinema Apolo. A més, en van ser fundadors Jaume Caselles, Josep Comas, Marià Ferrer, Samuel Garcia, Pasqual Gili, Josep Rotllan, Felicitat i Pere Rubiralta, Ramon Salis, Enric Sarradell i Pere Saumell. La primera junta directiva va ser presidida per Josep Pla, amb Josep Balaguer, secretari, i Àngel Llobet, tresorer. El juliol de 1948 van publicar el primer butlletí. El 1949 van reorganitzar les seccions: Àngel Servet va ser responsable de llengües hispàniques i italià; Modest Tuset de francès; Eudald Serra, d'anglès, Àngel Llobet d'esperanto i Marià Ferrer de la Biblioteca. Van rebre la visita de l'escriptor hispanista Walter Starkie i es va fer una sessió de documentals anglesos al local. L'any 1950, Betty Marris, traductora de l'exèrcit britànic, va col·laborar en la secció d'anglès.

CINEMA. Jordi Casas

El nou èxit del cinema català

Després del gran èxit de públic i de premis que van recollir films com *Casa en flames* i *El 47*, el cinema català segueix en un gran moment amb títols com *Wolfgang* (extraordinari), que va tenir una gran arrencada a la taquilla. Dirigida per Javier Ruiz Caldera, fins ara especialitzat en comèdia –*Superlópez*, *Tres bodas de más*–, ens explica la història d'un nen de deu anys amb altes capacitats i trastorn de l'espectre autista, que es veu obligat a viure amb el seu pare, al qual no havia vist mai, després de la mort de la seva mare. El jove actor Jordi Catalán és tota una revelació i l'acompanyen grans noms del cinema català com el manresà Miki Esparbé, Àngels Gonyalons i Anna Castillo. *Wolfgang* serà la sessió del Cicle Gaudí del mes d'octubre i es podrà veure a l'Espai Plana de l'Om el dijous 16, a les 19 h.

VINS

Anna Castillo, sommelier

Roques Albes (Artium)

Edició especial d'homenatge al primer vi negre amb marca pròpia del Sindicat i el primer a ser exportat a l'estranger, l'any 1981. Se n'han elaborat 500 ampolles. Un vi molt especial que expressa un passat vitivinícola important de la cooperativa d'Artés. Ple d'intencions, de personalitat, d'harmonia i amb ganes de perdurar i millorar amb el temps. Un vi de cupatge, amb varietats internacionals ben arrelades al territori, cabernet sauvignon, cabernet franc i merlot. Criança de vuit mesos en bota

ART. Maria Camp

Paraula, foto, dansa i il·lustració

Us convidem a diverses propostes que enllacen diferents disciplines: Inktober, un dels reptes més importants d'Instagram en què participa l'Escola d'Art de Manresa. Es tracta de crear una il·lustració per cadascuna de les paraules d'una llista durant els 31 dies d'octubre. Cada dia una, per omplir les parets de l'escola de creativitat. Compartiran les creacions al seu compte @eamanresa. Seguiu-los! Continuem amb *Un gest d'arrel*, de Roser Blanch, que explora, a través de la fotografia, el gest i el moviment en la dansa d'arrel. Com pot una imatge estàtica captar i mostrar el moviment? Aquest treball ho investiga i mostra a gran format i en una disposició que ens fa ballar entre les fotografies al Centre Cultural el Casino fins al 19 d'octubre. I amb motiu del festival Tocats de Lletra podrem gaudir de dues exposicions més: *Anhels*, de Lourdes Fisa a la Biblioteca de l'Ateneu les Bases durant tot el mes: gravats inspirats en les poesies de Carles Duarte, i *Taneda Santòka, l'últim monjo errant*, fotografies a càrrec de Foto Art Manresa inspirades en els haikus d'aquest monjo i poeta, que es podrà veure al Casino a partir del 18 d'octubre.

MÚSICA. Joana Vilar

La Mediterrània omple de música

L'octubre musical a Manresa ve carregat gràcies a la Fira Mediterrània. Els primers concerts destacats són els del dijous 9 d'octubre: el duet barceloní Alosa, la cantautora Anna Ferrer i els valencians Faixa i Mapi Perea són els de més renom de la programació. Divendres 10 tindrem Alba Carmona i Jesús Guerrero als Carlins, Aziza Brahim a la plaça Sant Domènec o la rapera Bewis de la Rosa al teatre Conservatori, a més dels occitans Boucs! a la sala Plana de l'Om i el murcià El Pantorrillas a l'espai Taverna Cervesa Guineu –pati del Casino–; també hi haurà La Maria i Raül Refree + Niño de Elche. El dissabte 11 ens portarà les músiques d'Ailá, Álvaro Romero & Carlos Gárate, Božo Vrečo, Cocanha, Cosmos Choclat, Ekrem Mamutovic Orkestar, Filomena, Gala i Ovidio, Hidra, Hostal Càntut, Kalkan & Berçaitz Anaia, Krama, La Baula, L'Alba, Lenhart Tapes, Magalí Sare i Melina Vlachos. Per acabar la fira, el diumenge 12 tindrem l'espectacle familiar Ambauka i la Capella Polifònica de Girona, entre altres espectacles que repetiran. Durant la setmana des d'**El Pou de la gallina** sortegem entrades per a alguns dels espectacles de la Fira, estigueu al cas de les nostres xarxes socials!

de roure i dos anys de repòs en ampolla. Expressa amb elegància el paisatge boscós del Bages, la força, la frescor i la identitat de les seves varietats. Sens dubte és un vi únic, on s'aprecia cada detall d'amor i de respecte emprat en l'elaboració. Embalatge especial i, com calia esperar, amb cada glop es desporten els sentits i en fan un vi amb ànima i molta identitat.

Preu de venda: 14 euros

Nau annexa de la fàbrica Balcells

Lluís Virós

A vegades els edificis més modestos, com aquesta nau industrial situada al número 1 de la plaça de Palmira Jaquetti –fins fa ben poc, plaça de Montserrat– que fa cantonada amb el carrer d'Ignasi Balcells –antic carrer Pepet–, tenen una història complexa fruit de l'adaptació constant dels espais fabrils. En aquest cas, la història comença el darrer terç del segle XIX quan el fabricant de teixits de seda Ignasi Balcells va adquirir uns terrenys situats entre els carrers de Santa Maria i de les Campanes que, segons els plànols de Manresa de l'època, contenien algunes cases i molts horts dins del sector sud-oest de les muralles, que s'havien ampliat entre els segles XIV i XVIII. El 1891 hi va aixecar la gran fàbrica de pisos que avui allotja el Conservatori Municipal i que es va tractar en aquesta secció l'estiu de 2014. Fins ara, es creia que aquesta nau també s'havia edificat al mateix temps amb plànols de l'arquitecte municipal Pere Samsó, però els permisos d'obres municipals ens mostren una altra evolució.

Entre 1869 i 1920, Lluís Balcells primer i el seu fill Ignasi després van construir o modificar almenys cinc cases d'habitatges a la zona. Pel que fa a la nau que ens ocupa, la primera notícia és de 1894, quan Lluís Balcells demana aixecar una tanca per aprofitar l'espai que havia cedit a l'Ajuntament al davant de la seva fàbrica per fer la futura plaça Montserrat, perquè s'havia convertit en un focus

d'insalubritat, «en una molèstia per als veïns i en un centre de concurrència de nens de carrer». El 1897 va tancar la parcel·la amb un mur dissenyat per Ignasi Oms i Ponsa, que ja seguia l'alineació actual de la plaça i que copiava l'ordre i la forma de les finestres dissenyades per Samsó en la fàbrica de pisos, tot i que es van fer tapiades perquè el mur havia de servir com a tanca i, en un futur, es volia aprofitar per fer una nau. Finalment, aquesta es va construir el 1926 amb disseny de l'arquitecte Ferran Tarragó, que va mantenir l'estètica d'arquitectura industrial clàssica de Samsó i Oms, la mateixa alineació d'obertures de la façana i elements decoratius, hi va afegir algun toc noucentista en els acabats de la coberta i en la cornisa, i va acabar les llindes de les finestres planes en comptes d'en arc rebaixat com les de la fàbrica.

La nau és de planta rectangular, d'un sol nivell, amb coberta a tres aigües, que conté obertures de vidre per a il·luminació zenital. L'estructura de la coberta està suportada per encavallades de fusta. El catàleg de Manresa la protegeix parcialment perquè és un referent del passat industrial i un element característic de l'urbanisme de la zona. L'empresa propietària era Sederías Balcells, introductora a Manresa del teixit mecànic de la seda.

DOCUMENTACIÓ: Arxiu Comarcal del Bages, diversos permisos d'obres, especialment els expedients 23.345 i 23.348.

Llorenç Capdevila

Joaquim Noguero

Escriure i sobreviure

Angle Editorial ha tingut l'encert de recuperar, després de gairebé un quart de segle, una de les millors novel·les del seu catàleg, *Habitacions separades*, de Pier Vittorio Tondelli, en la traducció acurada, exquisida i ara revisada del manresà Jordi Estrada. Si bé sovint s'ha encasellat aquest llibre com una novel·la de culte sobre el món homosexual dels anys vuitanta, en realitat és un producte literari d'alt voltatge, que va molt més enllà d'aquesta i de qualsevol altra etiqueta.

És cert que *Habitacions separades*, publicada en italià per primer cop el 1989, retrata l'època en què la sida començava a fer estralls entre la comunitat gai –el mateix Tondelli va morir d'aquesta malaltia el 1991–, però en les seves pàgines hi trobem, sobretot, una excel·lent novel·la intimista al voltant del personatge protagonista, Leo, que ha de superar la mort del seu amant, Thomas.

És, doncs, una novel·la sobre relacions humanes, una novel·la d'amor i mort, que aprofundeix en el tema de la soledat i de la literatura com un lloc on viure, o, més ben dit, on sobreviure. Perquè escriure, per a Leo, com segurament també per a Tondelli, s'acaba convertint en un acte de supervivència.

El personatge ha viscut una experiència traumàtica i, en una constant muntanya russa d'anades i vingudes en el temps –present, passat i, fins i tot, futur, s'alternen al llarg de la història– i en l'espai –es mou per Nova York, Montreal, Milà, Berlín, Florència o Barcelona, entre moltes altres ciutats–, fa balanç dels temps viscuts i, sobretot, de la relació contradictòria que va viure amb Thomas i de com la va viure: «estava segur del seu amor per Thomas, el volia per a tota la vida, fins al final. Però no en la mateixa habitació».

És una novel·la que supura veritat i autenticitat narrativa, i, a més, està escrita en una prosa plena de bellesa, que la traducció d'Estrada ha sabut conservar perfectament, carregada d'imatges i descripcions d'una gran plasticitat literària i també de passatges d'una humanitat corprenedora.

Falconer

Tot artista vol vista de falcó per examinar l'entorn, no perdre's res, atendre els detalls i relacionar-los, connectar-los en una obra que no sols ens els mostri, sinó que ens interrogui. Joaquim Falcó ho ha fet. En les seves pintures hi trobem una mirada engrescada sobre molts punts cabdals del segle XX, de tal manera que els components en bloc d'una generació ens hi reconeixem. Parlo dels manresans del *baby boom* (no dels *boomers*, que en són la part autocomplaent). Parlo dels que vam néixer quan el país descobria tard moltes d'aquestes referències cosmopolites de la cultura de masses i, igual que Obèlix, vam caure de cap a la marmita bullent del que llavors es coïa. No era innocu. La poció ens ha marcat.

Del desig nascut en aquell buit, n'hem tret gana per sempre més. De la il·lusió per les descobertes enciclopèdiques que hi van seguir, rebem la força contra els romans que ho maneguen tot. Sí, que bojos, aquests romans! Però una altra follia il·lumina el camí de qui dona claus d'accés crítiques a la cultura *mainstream* de l'imperi. La mirada *pop* i neoexpressionista de Falcó, la seva transavantguarda transversal, d'un eclecticisme que no fa fàstics a cap tipus de matèria primera si li serveix de material de partida, aquest estil que és l'home –com deia l'il·lustrat comte de Buffon– té arrels més generacionals que locals, i ha fet del seu taller al carrer Canonge Montanyà un nucli irredempt, fidel alhora al passat industrial i tèxtil de la ciutat. Era dels Dalmau aquest espai, de la família del fundador de les barcelonines Galeries Dalmau, importants difusores de l'art d'avantguarda. Contra tot pronòstic, un fantasma recorre Manresa i apareix, creador, on no se l'espera.

Erques Torres

La veritable creació és inesperada. Hi ha un poema de Narcís Comadira sobre això. Es titula «Falconeria» i parla d'un falcó i un falconer (el poema i el poeta) per preguntar-se d'on neix la poesia. ¿En un vertigen dolcíssim, en una força obscura, que et fa oblidar de tu mateix i no dura res? L'artista és Ícar i Sísif. Per això, com en aquella broma dels antics mecànics, el creador no troba mai la clau que gira el taller, però la busca com l'aprenent que és. Falcó esquitxa com quan era nen.

EL CUL DEL POU

VENIU, FÚRIES DE L'INFERN! I QUE S'ESBERLI LA TERRA!

El rector de Valldaura acusa el dimoni i el Correfoc d'estar al darrere de tots els mals.

RESGUARDAR-SE DEL DIMONI

**Regió7 destapa
el clam
ultraconservador
de l'Institut
del Verb Encarnat**

El periodista Francesc Galindo poc es podia pensar que gratant sobre el que es predica a la parròquia de la Mercè de la plaça de Valldaura trobaria un filó tan estrambòtic com esbojarrat. I és que, rere els rumors i les acusacions de ser una congregació amb derivacions sectàries, l'Institut del Verb Encarnat –amb el rector Gustavo Lombardo al capdavant– ha començat a relacionar les tradicions manresanes i els dimonis del Correfoc amb l'evocació del Maligne en el comportament de les persones davant l'avortament o els drets LGTBI, entre altres. Tot plegat un autèntic embollica que fa fort o, si es vol, un porro gegant de substàncies psicotròpiques que confirma la poca conveniència de l'aterratge d'aquest grup religiós a la nostra ciutat, ja fa uns quants anys.

Pel que sembla, l'alcalde ja s'ha posat en contacte amb el bisbe de Vic per abordar aquest despropòsit que, com un bolet, s'ha instal·lat al centre històric de Manresa per multiplicar uns quants enters més el xoc cultural que ja s'hi viu i atiar –potser encara una mica més– els creixents problemes de convivència. On sembla que pica més fort l'ínclit Lombardo és a les xarxes socials. I el company Galindo s'ha dedicat a recollir els *grans èxits* del capellà ultraortodox a xarxes com Youtube, on sembla que no li falten adeptes. El que preocupa més és que el missatge de la plaça de Valldaura, amb els temps que corren, també es vagi escampant per la ciutat com una taca d'oli. Entre altres motius perquè el pròxim dimoni amb qui es trobarà la congregació d'origen Sud-americà serà el dels Pastorets, i amb la il·lusió de la canalla no s'hi juga.

Capgirell

Permeteu-me que, amb ufana,
aquest mes passi la gaita
a una amiga manresana
que com jo rimes empaita,
la Montserrat Sobrevias
que alguns potser coneixeu
del temps de Musiqueries
on cantava a plena veu,
d'això fa molts anys i dies.
Ara la nostra exveïna,
que no està per ximpleries,
en la parla menorquina
fa versos tant bé com vol,
amb destresa i emoció,
que publica a *S'Ull de Sol*,
una revista local
de la vila d'Alaior
d'on no cobra ni un sol ral.
Aquí teniu una mostra,
encertada i actual,
de l'amiga meva i vostra
que s'esplaia tal com cal
contra els que causen el mal.

Un clam per Palestina

Sentim els noticiaris,
ben asseguts al sofà,
i els desastres planetaris
ens deixen sense alenar.

Davant de tal desgavell,
sents flaquetat a tothora.
Com te poses a la pell
dels qui sofreixen enfora?

Vull creure en les petiteses,
també en bones accions.
Malgrat les ingents maleses,
es mou gent per tots cantons.

No parlem de multituds
que han omplert les grans ciutats
reclamant clar i sense embuts
acabar amb les mortaldats.

En pobles com a Alaior,
hi hagut actes solidaris.
Tots units, sense rancor:
versos, lectures, cants varis...

Palestina, bé s'ho val.
Que tot el món, ben fort cridi:
prou silenci criminal!
Que s'acabi el genocidi!!!

C om cada any, els tentacles del maligne arriben a Manresa i aprofita l'última nit de la Festa Major. La disbauxa s'apodera de les ànimes de milers d'incauts ciutadans de totes les edats i condicions que acudeixen excitats a la cita. Al Correfoc, s'emborratxen de timbals, de música, de fum, de petards i de cervesa. Els adoradors ballen enfollits com si s'hagués d'acabar el món. Fa mesos que esperen i es llançaran sense recança a viure el moment amb tota l'ànima, sense haver de pagar cursos de *mindfulness*.

La Mar arriba a Xàldiga de les primeres i es vesteix assaborint cada gest amb la lentitud i la delicadesa que reclamen els grans rituals per transformar-se en un ésser dual mitològic i enigmàtic, meitat bonhomia meitat maldat, com ella. Per enèsima vegada repassa mentalment la coreografia de la dansa, sobretot els passos en què es va descoordinar a la Mostra dos dies enrere i està segura que avui la clavarà i que quan tiri les traques a terra, els espetecs faran pujar l'adrenalina als mortals. El cor li batega amb força i la presència, set cadires més enllà, de l'Abel, un Moixogant veterà amb la força preparada, li accelera les pulsacions. Es prepara una nit de foc.

Aquest serà el seu primer correfoc fent de Capgirell. De petita els seus pares la duïen al correfoc infantil i es tapava les orelles amb les manetes. A quatre anys ja se sabia totes les coreografies de memòria i no s'ha perdut cap mostra del Correfoc des que té ús de raó. Li encanten el foc i els petards, però sobretot l'alegria de la gent, aquest estat d'eufòria encomanadissa que t'obre a tothom. Són dies de festa, d'enamorar-se, de compartir birres, d'empalmar la nit per veure sortir el sol amb el cap emboirat i, si cal, canviar la pela perquè el món pari de rodar. Hi ha prou alternatives amb gammes de decibels per a tots els gustos i, si per descuit se n'escapés algun més del compte, sempre es pot posar una denúncia.

Tot està a punt i les colles de dimonis surten del local per incendiar el Barri Antic, on tornaran hores més tard satisfetes, suades i exhaustes, sense saber que pocs carrers més enllà algú resa per redimir les pobres ànimes posseïdes que tiren petards i piules mentre oblida que no tan lluny, els míssils, els tancs i les bombes arrassen vides que l'única música que senten és la de la destrucció.

PACO ALGUACIL, POLICIA: LLEI I ORDRE, I MURRIERIA

Nascut l'agost de 1950 a Villacarrillo, Ramon Francisco Alguacil Fernández va ser encarrilat molt tendrament cap a la santa mare església. Feia cara de ser bon nen i gastava uns ulls blaus prou celestials perquè el capellà del poble li aconseguís trobar qui li pagués els estudis que no li podia donar el seu pare moliner. Va ser una beca d'autèntica proximitat que li va permetre passar set anys entre el seminari menor de Baeza i el major de Jaén. Però al capdavant el Paco decideix penjar la sotana per anar a Madrid, on de seguida troba feina com a repartidor de paqueteria. «És clar que la cosa no donava per gaires alegries i un dia, a la porta d'una comissaria, vaig demanar: 'què es necessita per ser policia?'. Doncs es necessitava el batxillerat i passar unes oposicions». Tampoc era fàcil, ja que aquell any s'hi van presentar 3.600 candidats, tots tan àvids com ell de quedar-se una de les 250 places en oferta. Però se'n va sortir i encara que es delia per anar a Barcelona «quan un meu company va obtenir Manresa jo, per fer-li costat, el vaig acompanyar». Som el juny de 1971 i arriba tot just amb vint anys. S'ha passat un dia sencer sotraguejant des de Linares-Baeza i quan baixa a l'estació l'ànima li cau als peus. Podem avançar, però, que ja no se n'anirà mai més? Començarà a l'oficina de denúncies de la policia nacional i és allà on es descobreix treballant: «Escoltar sempre fins i tot quan no tens la solució: no era tan diferent del paper de capellà!». I això val per aquell a qui li han robat la ràdio del cotxe o li han entrat al pis, o al que l'ha mossegat un gos o -ha vist de tot- aquells marits que els semblava natural picar la muller! Després va passar a la brigada politicosocial, que a Manresa comandava l'Anselmo Díaz, en aquell terrible final del franquisme. «Jo no anava d'uniforme com la policia armada però amb això d'investigar i vigilar, vaig quedar fins

aquí dalt d'escoltar concerts.... Jo tenia el llistat de cançons autoritzades i les no autoritzades -sobretot el collons de l'Estaca! Però miràvem de posar-nos d'acord abans de començar i em penso que amb la majoria ho trampejàvem prou bé». En Pi de la Serra era el que hi tenia més traça, anunciant el títol d'una cançó permesa per arrencar tot seguit amb les estrofes d'una altra de censurada, «però amb això jo ja feia...». Potser tampoc era tan fàcil, però més tard, coincidint amb la recuperació democràtica, el Paco que és membre del cos general de policia, esdevé subinspector de segona i, molt jove encara, inspector en cap. S'ha instal·lat a Manresa, es casa el 1975 -«jo també vaig conèixer la dona al Mannix!»- i fins fa venir la seva germana i, més tard, la seva mare quan enviuda. Després vindrà la canalla, dues nenes i un nen, i ell va superant categories professionals. Coneix tothom i es belluga bé en tots els ambients -«i és parlant amb la gent com vaig aprendre aviat el català». Només als darrers temps, quan arriba al grau de comissari, farà estada un primer any a la Jonquera, cinc més a Barcelona i els darrers tres a Tarragona com a comissari provincial i fins a jubilar-se. «Però tot i que vaig haver d'anar a fora, familiarment mai més ens hem mogut de Manresa: jo tornava sempre que podia perquè és aquí on tinc la vida». Xarmant i satisfet com el que més, avui el Paco suma setanta-cinc anys i només us parlarà dels bons records. No sabrem mai si hagués estat un bon capellà, «però com a policia ho he provat de fer tan bé com he pogut», i en aquesta dicotomia té un pensament per als absents, com ara el tàndem que feien Enrique Pérez i mossèn Jubells. La seva cordialitat es desdiiu dels tòpics policials i, mentre amaga la seva marcial actitud de servei, posa aquells ulls dels set anys a la sagristia i us amolla: «Ara cada dia faig el dinar de filles i netes, i el meu problema més gran és saber què els farà demà!».

MEMÒRIA ESCAPÇADA

Durant la nit algú ha decapitat l'escultura de l'Amat-Piniella que hi ha a la terrassa del Casino i algú ha tacat amb pintura negra el cap de l'escriptor al mural del carrer de la Mel. Qui ha estat i per què?

Aquest és el punt de partida del thriller cinematogràfic realitzat per un grup d'alumnes del Centre de Normalització Lingüística Montserrat, dins el projecte Manresa Fosca, un taller creatiu i divertit en què els nous manresans, nascuts a Colòmbia, Veneçuela, Argentina, Perú, Bolívia, Astúries..., desenvolupen i exposen les seves habilitats artístiques i els seus aprenentatges lingüístics, tot fent pinya a l'entorn d'una mirada nova i esperançadora en una ciutat bigarrada, tòpicament grisa i canviant.

BUGADA AL POU

APARCAMANRESA... EN CASTELLÀ

La nova aplicació de mòbil AparcaManresa, estrenada fa poc a la ciutat, per facilitar i digitalitzar l'estacionament urbà, està disponible des del 26 de maig i, des de l'1 de juliol, no genera cap cost addicional per als usuaris. Una iniciativa, doncs, que és d'agrair. Una lectora de la revista, però, em fa adonar que els avisos que genera l'app per indicar que s'està acabant el temps d'estacionament o bé que ja ha finalitzat s'emeten en castellà, malgrat que la resta de la informació sigui tota en català. Desconec si és un problema puntual, però caldria esmenar-ho, en el marc de la implementació del Pla Estratègic per a la Llengua.

BOSSES DE MARIA PICASSÓ

Com us expliquem a les *Notícies del Pou*, la il·lustradora Maria Picasso, col·laboradora del **Pou** des de fa un quart de segle i una de les protagonistes del tema central d'aquest número, acaba de presentar el llibre *150 anys en veu de dona*. Però, a més, em plau dir-vos que la Maria és l'autora de la il·lustració de la bossa que distribuïa el grup d'editorials Llegir en Català a la Setmana del Llibre en Català de Barcelona, amb el lema *La llengua és l'ànima d'un país*, una frase emblemàtica de Mercè Rodoreda.

VILAMALA EXPOSA AUQUES

El nostre aucaire de referència, l'amic Joan Vilamala, alter ego del Gaiter de Calders, el 25 de setembre va inaugurar l'exposició *El món de les auques de Joan Vilamala* a la Delegació del Col·legi d'Arquitectura Tècnica Bages-Berguedà-Anoia, a la Plana de l'Om. La mostra és un homenatge a una de les formes més antigues i populars de la nostra cultura i es pot visitar fins al 30 de novembre. Cal dir també que Vilamala, acompanyat d'altres membres del grup Esquirols van ser protagonistes en la cloenda del concert *Passejant Esquirols*, el 27 de setembre, al Kursaal.

EMBÚS A CAN POC OLI

Un lector d'itinerari esportiu i consciència ecològica em fa arribar aquesta foto, preocupat per les precipitacions tardorals: així estava la riera de Rajadell al seu pas per Can Poc Oli a mitjan setembre. Si no es neteja, em diu, «s'hi farà un bon tap que inundarà tots els voltants!». Són aquests petits detalls els que poden estalviar grans desgràcies!

ESPAI PLANA DE L'OM AMB VENTILADORS

Un altre problema, que en aquest cas ve de lluny. M'expliquen que els assistents a la Universitat Catalana d'Estiu d'aquest any a Manresa, que es va fer a finals de juny, a l'Espai Plana de l'Om, van haver d'aguantar estoicament unes temperatures força elevades... amb ventiladors de peu estratègicament col·locats. Però és que a finals de setembre el problema persisteix i en la primera sessió de Cineclub del nou curs els ventiladors continuaven funcionant a tot drap, fet que va provocar un comentari reivindicatiu del president de l'entitat, Jordi Casas, en la presentació del film del dia, queixant-se del fet que el problema continués. Queda dit.

TOTHOM S'EQUIVOCA

Si el mes passat us explicava que al diari *Regió7* s'havia produït un lapsus curiós i enigmàtic en el subtítol d'una notícia, ara és de justícia us mostri un altre lapsus semblant que m'envia un lector observador: el subtítol d'una notícia del diari *El País* del dia 5 de setembre que sembla el mateix cas. És evident que els va quedar la plantilla... en llatí!

NO HI HA PRESSUPOST?

No em puc estar de reproduir en aquesta secció la foto que em fan arribar de la façana dels Serveis Territorials d'Ensenyament a la carretera de Vic, amb les banderes que hi pegen.

El líder de Deport Them Now trabajó en un centro de menores en Cataluña

Ante nem dolorioras
alit eume doles evelis
dolorrum idunto core,
eum quate

JESUS GARCÍA
Barcelona

Christian Lupiáñez, el joven que incitó los ataques racistas de Torre Pacheco (Murcia) a través de la plataforma Deport Them Now, trabajó durante unos meses en un centro de menores en Cataluña. Lupiáñez, que permanece en prisión provisional desde mediados de julio, ocupó un lugar de auxiliar administrativo en el centro de justicia de Can Llupià, en Barcelona. El sindicato penitenciario Sicap-Fepol asegura que tuvo "acceso a bases de datos confidenciales de los menores migrantes", algo que el Departamento de Justicia de la Generalitat niega de plano.

senta una brecha de seguridad inadmisibile que pone en peligro a las personas más vulnerables bajo la custodia de la Generalitat". La filtración de datos que podían estar en manos de Lupiáñez, agrega el texto, "podría ser utilizada por grupos neonazis con finalidades delictivas".

Justicia minimiza esos riesgos porque, según explica, Lupiáñez nunca tuvo acceso a bases de datos. Su relación laboral con la Generalitat conoció tres fases. En la primera (entre noviembre de 2022 y marzo de 2023), el joven trabajó como auxiliar administrativo en el centro juvenil, y "nunca tuvo acceso a la base de datos de los menores", ya que no disponía de la clave requerida. Más tarde (de octubre de 2023 a mayo de 2024) se ocupó de tareas de manteni-

Com podeu observar, l'europea està en prou bon estat, però la catalana -la nostra!- llueix ben esfilagarsada i és evident que n'hi caldria una de nova. Soc ben conscient que el pressupost

del departament sempre justifica, però em sembla que la senyera del nostre país bé val una mica d'esforç pressupostari. Altrament encara li carregaran els neulers al MHP Salvador Illa.

Festival Internacional de Cinema Social de Catalunya

17-26 oct. 2025 ↗ **clamfestival.org**
a Manresa i Navarcles

1a Jornada *Ciutat, Salut i Clima*

Manresa, 22 i 23 d'octubre de 2025

DIMECRES 22

*Sala d'actes Hospital Sant Joan de Déu.
Fundació Althaia*

de 8.15 h a 14 h

Sessió per a professionals de salut

Espai Plana de l'Om

de 17.30 h a 19.30 h

Sessió oberta a la ciutadania

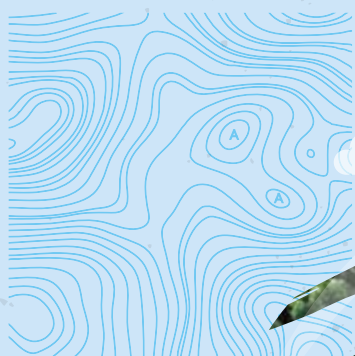
DIJOUS 23

Espai Plana de l'Om

de 17.30 h a 19.30 h

Sessió oberta a la ciutadania

Inscriu-t'hi!
comb.cat

Ajuntament
de Manresa

Generalitat
de Catalunya

Col·legi de Metges
de Barcelona

